

Een derde Uitstapje naar het Walenland

door Dr JAN GRAULS.

De hiernavolgende bijdrage is een voortzetting van de twee studies welke wij in den VI^{en} en VII^{en} jaargang gewijd hebben aan J. HAUST's *Dictionnaire liégeois* (Luik, H. Vaillant-Carmanne, 1929).

Evenals in onze vorige artikelen zullen wij voortdurend wijzen op de punten van overeenkomst tusschen het Waalsch en het Nederlandsch, inzonderheid het Zuid-Nederlandsch.

Het is er ons niet zoozeer om te doen afleidingen op te zoeken of door Prof. HAUST opgegeven etymologieën te discussieeren. Daar waar de gelegenheid zich daartoe voordoet, zullen wij natuurlijk ook aan dergelijke vraagstukken onze aandacht schenken.

Wij hebben in deze bijdrage herhaaldelijk getracht aan te toonen hoe springlevend sommige woorden in Zuid-Nederland nog zijn, woorden die in Noord-Nederland niet of niet meer gebruikt worden en hier in België aan beide zijden van de taalgrens zijn blijven voortbestaan.

Ter vergelijking zullen wij voortdurend verwijzen naar de bekende werken van L. W. SCHUERMANS : *Algemeen Vlaamsch Idioticon* ; A. JOOS : *Waasch Idioticon* ; J. F. TUEBLINCKX : *Bijdrage tot een Hagelandsch Idioticon* ; D. CLAES : *Bijvoegsel aan de Bijdrage tot een Hagelandsch*

Idioticon ; A. RUTTEN : *Bijdrage tot een Haspengouwsch Idioticon* ; DE BO : *Westvlaamsch Idioticon* ; IS. TEIRLINCK : *Zuid-Oostvlaandersch Idioticon* ; CORNELISSEN en VERVIET : *Idioticon van het Antwerpsch dialect* ; F. A. STOETT : *Nederlandsche spreekwoorden, spreekwijzen, uitdrukkingen en gezegden*, 3^e druk, Thieme, Zutphen.

Wij geven hieronder in alphabetische orde, onze opmerkingen en beschouwingen bij de door ons gekozen woorden en uitdrukkingen die beginnen met de letters *p* tot en met *s*. Wij laten er nog een zestal termen aan voorafgaan die voorkomen in de vorige deelen van J. HAUST's *Dictionnaire liégeois*.

bloc' ou *blok*, *bloc*.

De Waalsche vormen *blok*, *bloké*, *bloume* en *cloume* beteekenen eveneens : « gros sabot façonné sommairement » en Prof. HAUST leidt de eerste twee dan ook terecht af van Nl. *blok*, *holsblok* en de laatste twee van Nl. *klomp*.

Onder de overige beteekenissen van W. *blok* zijn er echter nog andere die rechtstreeks verband houden met het Nl. Zoo b. v. :

blok, *tronc d'église* : *mète ine çans' è blok*. Vgl. Nl. *blok*, *offerblok*, *offerbus*.

esse come on blok di mangon, être petit et obèse ;

bloké, *fig.*, *personne courtaude et massive* : *ci n'est qu'on bloké*. Vgl. Nl. een *blok* van een *meid* = een *zware, stevige meid* ; een *blok* van een *kind*. Daar de *dikke, zware personen* gewoonlijk goed van aard zijn, heeft zich die eerste beteekenis dan ook verder ontwikkeld. Zoo b. v. in het *Hagelandsch* : *goede zak* : *eene goede blok*, m. (zie CLAES, o. c.) en in het *Haspengouwsch* : *Dat is een blok van 'n man, een goede blok* (zie RUTTEN, o. c.).

Onder de verschillende beteekenissen van het ww. *bloker*, *bloquer*, heb ik te vergeefs in den *Dictionnaire liégeois*

gezocht naar die van : hard werken, vooral hard studeeren, inzonderheid gezegd van leerlingen die zich zwaar inspannen, meer met hun geheugen dan met hun eigen oordeel. Prof. HAUST zal vermoedelijk bij zichzelf gezegd hebben dat die beteekenis niet specifiek Luiksche is. Inderdaad, ze is algemeen Waalsch en zelfs algemeen Belgisch-Fransch. Doch algemeen Fransch, echt Fransch, Fransch-Fransch is ze niet. Daarentegen is ze zuiver, algemeen Nederlandsch. En ze is het reeds heel lang. Zoo lezen we o. m. bij KILIAAN : *blocken*. Assiduum esse in studiis, in opere, in ergastulo ; *blocker*. Assiduus in studio, immersus studiis.

Thans is Nl. *blokken* algemeen gebruikelijk in Vlaamsch-België, vooral in de studententaal. Men kent en bovendien afleidingen als *blokker*, samenstellingen als *blokbeest*, *bloktijd*, *blokperiode*. Daarenboven hoort men er nog : *Hij gaat er eenen blok op zetten*, hij gaat fel blokken, zeer studeeren (zie SCHUERMANS, o. c. *Bijvoegsel*).

In het Belgisch-Fransch is het ww. *bloquer* met zijn afleidingen evenzeer in gebruik. In zijn openingsrede van 16 October 1933 heeft Mgr Ladeuze, rector magnificus der Leuvensche universiteit, zijn stoute schoenen aange trokken en toegang verleend aan den Vlaamschen indringer. Eerst zet hij het woord schuchter tusschen haakjes : *Le surmenage est produit par le « blocage »*... Doch dat duurt niet lang. Het woord is eenmaal opgenomen in zijn academische rede en herhaaldelijk gebruikt hij dan *blocage* en *bloqueur*.

In het Belgisch-Fransch noemt men eveneens den bloktijd : *la période de la bloque* of *le blocus*.

djêf, f., esp. de pomme de terre à yeux profonds [Prob^t néerl. *Jef* : Joseph].

In het Hagelandsch en in het Haspengouwsch kennen

we : *Jefken* (*ziäfke*), z. o. Soort van bleekgelen aardappel (zie TUERLINCKX, o. c. en RUTTEN, o. c.).

In het Westen der provincie Brabant en vooral in de Brusselsche agglomeratie kent men eveneens de benaming *Jefke*. Doch hier bedoelt men er mede een sappige, smake-lijke peer welke tegen het einde van September overvloedig op de Brusselsche markten verkocht wordt. De wetenschappelijke benaming is *beurré Chaboceau* naar notaris Chaboceau uit Ninove die daar lange jaren geleden bekend stond als een zeer knap vruchtenkweker. Zijn tuinier heette Joseph en aan hem heeft de volksnaam *Jefke* zijn ontstaan te danken. Thans leest men aan de Brusselsche uitstalramen : *Jefkes à 3 fr. le kilo*, of hoort men roepen op de markten : « Allons, Madammeke ! Achetei des *Jefkes* ; ça est une si bonne poire ! » Sommige verkoopers, die voornamer willen doen, schrijven op hun kraam : « Des *Jefs* » ofwel nog : « *Poires de Joseph* ». Doch dat is schrijftaal ; in de spreektaal houdt men zich in het Brusselsch Fransch en Vlaamsch onveranderlijk aan *Jefke*.

Djètrou, Gertrude ; fig. *tés'-tu*, *sote Djètrou* !

Vgl. Haspengouwsch : *Trui*, z. v. Sukkel. Wat eene *Trui* is die *Lie*. (Echtgenoote, met verachting). *B. is met zijne trui naar Diest*. — Minnares (zie RUTTEN, o. c.) en Hagelandsch : *Trui*, verkorting van Gertrudis. Sukkel ; 't is wat toegeefflijker dan *Trien*, maar wordt alleen van vrouwen gezegd. — Om nog meer te verzachten zegt men *Truiken* (zie CLAES, o. c.).

fiér, fer.

fiér às wafes ou *às galèts*, gaufrier. Nl. wafelijzer.

In het Belgisch-Fransch hoor en lees ik bijna altijd *fer à gaufres*.

fiér a croles, *fer à friser*. Nl. krulijzer.

froter, frotter ; froter l'mantche ou l'dreûte sipale (à qn) ; froteû, frotteur ; on froteû d'mantches.

Prof. HAUST geeft niet den minsten uitleg bij bovenstaande uitdrukkingen. Deze worden dus geacht algemeen bekend te zijn.

H. FORIR (*Dictionnaire Liégeois-Français*, Liège, 1866) is minder zeker en schrijft : *Froteû d'manch* : flatteur, hypocrite.

Op het woord *sipale*, f., épaule, geeft Prof. HAUST echter wel een verklaring : *froter l'dreûte sipale (à qn), fièstî (qn) so l'dreûte sipale, frotter la manche à qn, chercher à l'ama-douer.*

Prof. HAUST beschouwt dus de uitdrukking : frotter la manche, als algemeen Fransch.

J. DEJARDIN-J. DEFRECHEUX (*Dictionnaire des Spots ou Proverbes wallons*, Liège, 1892) zijn een andere meening toegedaan vermits zij de uitdrukking : *I lî a frotté l'manche* eerst letterlijk vertalen door : Il lui a frotté la manche en dan verklaren door : Il l'a cajolé pour obtenir quelque faveur. En ik geloof dat zij gelijk hebben. De bedoelde uitdrukking is Waalsch en Belgisch-Fransch evenals zij Belgisch-Nederlandsch is. In het Zuid-Nederlandsch hebben wij inderdaad : *de mouw vegen, strijken of frotten, mouw-veger, mouwstrijker, mouwfrotter* voor Nl. pluimstrijken, flikflooiën, vleien, enz. Het is een dier talrijke Nederlandsche synoniemen van vleier welke vroeger, vooral in Vlaamsch-België, in beeld werden gebracht (zie n^r 1844 van Dr F. A. STOETT, o. c.).

hamelète, (halmète Odeur), f., coiffe, membrane foetale qui recouvre qqf. la tête de l'enfant à sa naissance : il a m'nou à monde avou l'hamelète, il est né coiffé, tout lui réussit ; [Dér. de l'anc. frison hama, moyen h. all. hame (enveloppe)] ; Nl. hij is met den helm geboren. De Walen

zijn dus bij de Germanen te leen gegaan om dit zeer oude bijgeloof onder woorden te brengen.

De Haspengouwërs hebben op hun beurt het Luiksche leenwoord overgenomen en ze doen dat op een zeer gedistingeerde wijze : *Met een allumet (in zijn gat) geboren zijn*, veel geluk hebben. Zie dienaangaande RUTTEN, o. c., en A. DE COCK : *Spreekwoorden, Zegswijzen en Uitdrukkingen op volksgeloof berustend*, dl. I, bl. 204.

Mâye, m., petite bille ord^t en terre cuite : *djouwer às mâyes* [Nam. *maye*, s. f. ; dialecte flam. du Hageland *maari*. Probt altéré du néerl. *marbel*, *marmer*, du latin *marmor* (*marbre*)].

Dezelfde gegevens vindt men ook bij SCHUERMANS, o. c. Nu is het een bekend feit dat de afleidingen van den trouwens zeer verdienstelijken SCHUERMANS van zeer verdacht allooi zijn. Mij komt die afleiding van *marbel* in alle geval zeer onwaarschijnlijk voor.

A. DE COCK en Is. TEIRLINCK (*Kinderspel en Kinderlust in Zuid-Nederland*, dl V, bl. 8) vermelden de vormen *maari* voor Hageland en Haspengouw en *meis* voor Geeraardsbergen.

paf, 1. onom. imitant le bruit d'une chute, d'un coup bruyant, détonation, etc. ; — 2. adj., stupéfait, ahuri.

Deze twee beteekenissen bestaan ook in het Nederlandsch (zie dienaangaande *Wdb. der Nl. Tl.* s. v. *Paf* I en II).

De eerste beteekenis is eveneens algemeen Fransch. Wat nu de tweede betreft, moeten we niet onmiddellijk gaan denken dat het een flandricisme is in het Belgisch-Fransch.

Evenmin mogen we zoo maar klakkeloos beweren dat *paf staan*, *paf zijn* of *zitten* zouden ontstaan zijn « naar het hd. *paßf* (*baff*) *sein*, *baff stehn* », zooals STOETT, o. c., m. i. ten onrechte doet.

LITTRÉ vermeldt reeds *paf* als adjectief met de beteekenis

van : gris, ivre, en als substantief met de beteekenis van : vin, liqueur.

Laten we nog wat verder zoeken in de Parijsche volkstaal bij L. SAINÉAN : *Le Langage Parisien au XIXe siècle* (Paris, 1920) en daar lezen we bl. 354 : *Paf* = confus, stupéfait : rester *paf*.

Dat is dus juist hetzelfde als in het Nederlandsch. Het blijft echter een feit dat *paf* veel gebruikelijker is in het Nederlandsch dan in het Fransch.

pafeter, pafter, 2. fumer (sa pipe) à grosses bouffées [dér. de l'onomatopée *paf*].

Deze afleiding zal wel denzelfden weg gevolgd hebben als Nl. *paffen* = sterk hoorbaar tabak rooken, geweldig rooken.

pâki, s. m. buis (arbrisseau dont les rameaux s'appellent *dél pâke*, plant de buis [litt^t « pâquier » : plante ou rameau de Pâques].

pâki, v. tr. t. rural, garnir (tombes, terres, étables, etc.) d'une branche de buis bénit, le dimanche des Rameaux.

Vgl. Nl. ww. *palmen* = Gewijde palmtakjes tusschen de wassende vruchten steken, wat gemeenlijk tijdens het Paaschfeest gedaan wordt (TUERLINCK, o. c.). Zie ook CORNELISSEN en VERVLiet, o. c.

pan, pain.

atch'ter po 'ne pèce di pan, acheter à vil prix ;

Vgl. RUTTEN, o. c. : *Iets verkoopen, weggeven voor een stuk brood*, heel goedkoop.

i n' polève pus dire dè pan, il ne pouvait plus dire mot (tant il était suffoqué) ;

Vgl. RUTTEN, o. c. : *Zoo zat zijn dat men geen brood kan zeggen*, fel zat. In 't Hagelandsch luidt deze zegswijze : *Ni mië koëinne pap zegge*, smoordronken zijn.

pape, f., papin, bouillie (pour petit enfant) [latin *pappare*, manger].

De vorm *pape* is met deze beteekenis algemeen gebruikelijk in het Belgisch-Fransch en dit zal wel gebeurd zijn onder invloed van Nl. pap.

papî d'lète ou *d'posse*, papier à lettre; Nl. briefpapier of postpapier.

parèy, èye, adj., pareil, -eille; s. m. ou f.

Deze term is in verschillende Zuid-Nederlandsche dialecten doorgedrongen. Zoo in het Haspengouwsch en het Hagelandsch; zie RUTTEN, o. c. en TUERLINCKX, o. c.: *Ze parül es verlore. Da's zonder parül.*

En dat bastaardwoord moet al lang binnengedrongen zijn in onze taal, vermits KILIAAN *Pareil*. Par, parilis, aequalis, similis, vermeldt in zijn *Appendix Peregrinarum Dictionum*.

pârler, v. intr. parler.

i fât pârler bé avou lu, il faut être aimable (ou filer doux) avec lui, le payer de belles paroles.

Vergelijk daarmede Hasseltsche zinnen als: *ik heb bra schoon moeten spreken met hem om het gedaan te krijgen, doch al mijn schoon spreken hielp niets.*

pârtchèt, petit parterre, petite division (de jardin).

Nl. perk = tuinvak bezet met bloemen of planten.

HAUST vermeldt als oorsprong: anc. fr. *parchet*, petit parc. VERCOLLIE en FRANCK-VAN WIJK brengen Nl. perk in verband met park.

pârt; partie (t. de jeu).

li pârt dè tchèt, la première partie d'un jeu quelconque: celui qui la gagne, dit-on plais^t, ne gagne ord^t que celle-là.

Prof. HAUST komt verder op bl. 637 onder het woord

tchè nogmaals terug op deze uitdrukking en daar legt hij ze uit als volgt : *c'est l'pàrt dè tchè*, c'est la première partie (où le gagnant reprend sa mise ; en fr.-liég. « c'est la part du chat »). [Prob^t emprunté anc^t du fr. *chef* (capital, avoir) ; mais le mot s'est confondu depuis longtemps avec *tchèt* (chat).]

Ik meen dat deze Waalsche uitdrukking wel degelijk verband houdt met *tchèt* (chat). Immers in het Nederlandsch en in het Duitsch hebben wij ook met een kat te doen in de gelijkbeteekenende uitdrukkingen ; *Eerste gewin is kattedgespin, der erste Gewinn ist Katzenspinn*. Zie dienaangaande STOETT, o. c., n^r 686 en A. DE COCK en Is. TEIRLINCK, o. c., dl V, bl. 52, bij welke auteurs talrijke varianten van deze algemeen verspreide zegswijze worden gegeven. Zie ook A. DE COCK : *Spreekwoorden, Zegswijzen en Uitdrukkingen op volksgeloof berustend*, dl I, bl. 229.

In Waalsch-Brabant, o. m. te Ottignies luidt de uitdrukking zoowel in het Waalsch als in het Fransch : « la première part, c'est pour les enfants ».

patch (onom.), désigne le bruit d'un corps qui tombe : *patch ! vo-l'-la so s'cou !* vlan ! le voilà sur son derrière ;

In het Hasseltsch kennen we hetzelfde geluidnabootsend tusschenwerpsel : *pats, patsj, paats*.

Voor gelijkaardig gebruik in het Nl. *pats, patsj* en in het Duitsch : *patsch* zie *Wdb. der Nl. Tl.* s. v.

patche, s. f., tape : *il àrè 'ne patche so s'cou*.

Nl. *pats*, znw. m. = (in gemeenzame taal) slag, klap. Hij kreeg een pats om zijn ooren. Duitsch : *patsch*, m. en *patsche*, vr. (zie *Wdb. der Nl. Tl.*).

patch'ter, patauger, barboter (dans l'eau) : *l'èfant patch'téye divins tos lès potés*.

In het Hasseltsch heeft *patse*, *patsje* eveneens de betekenis van : plassen, ploeteren.

Nl. *patsen* : met een pats neerkomen, op den grond neerkletsen.

D. *patschen*, *patscheln*, *pätscheln* = plassen, ploeteren.

pāwe, f., paon ; *fīr come ine pāwe* ;

In het Nederlandsch is pauw mannelijk. In het Antwerpsch dialect, in het Haspengouwsch en in het Hagelandsch is pauw vrouwelijk zooals in het Waalsch (zie CORNELISSEN en VERVLiet, o. c. ; RUTTEN, o. c. en TUERLINCKX, o. c.). Het woord is eveneens vrouwelijk in het Hasseltsch en het Tongersch.

De kwestie van de overeenkomst der geslachten aan beide zijden der taalgrens zou wel eens nader mogen onderzocht worden.

payīzan, paysan ; *il a stu ac'lèvé so l'payīzan*, il a été élevé à la campagne.

Prof. HAUST was zoo vriendelijk mij nog een paar voorbeelden te bezorgen : *aler so l'payīzan*, aller à la campagne, *dimorer so l'payīzan*, demeurer à la campagne.

In het Nl. kennen we reeds van in de 17e eeuw het gebruik van *boer* voor *boeren*, het platteland. Zoo b. v. : *op den boer wonen*, in een dorp wonen ; *op den boer gaan*, naar buiten gaan ; *op den boer gaan* (*loopen*, *reizen*), *den boer opgaan* (*afloopen*), bij de boeren rondgaan, het land afreizen, afloopen, hetzij met koopwaren, of om te schooien ; *op den boer leven* (*teren*), van tuchteloze krijgsbenden : op kosten der boeren leven, het platteland plunderen (zie *Wdb. der Nl. Tl.* s. v. boer, en STOETT, o. c., n^r 277).

In het Rijnlandsch treffen we dezelfde eigenaardigheid aan ; zie *Rheinisches Wörterbuch*, s. v. Bauer : *Op de Bouer goeh aufs Land gehn*, den B. besuchen, um zu hamstern,

betteln, Aachen. *De Bouer op gohn* dass. EMMERICH. *Op de Bouer leve* beim andern schmausen gehn, Eupen.

pêhe, 1. pêche (action de pêcher ; produit de cette action) ; *li pêhe al vèdje*, pêche à la ligne... — 2. ligne de pêcheur ; syn. liég. *vèdje*, d'où le composé *pêhe-vèdje*.

Zou deze laatste term niet gevormd zijn als Nl. vischlijn?

pêlète, f., poêlon, petite poêle ; [dér. de *pêle*, f., poêle à frire].

pêleter, faire un charivari ; tr., gratifier d'un charivari : *on-z-a pêl'té l'vî Houbért qui s'va r'marier*.

Nl. *ketelmuziek*, geraas met potten, pannen, ketels enz., vergezeld van een oorverdoovend geschreeuw dat b. v. in Hasselt gemaakt wordt voor de deur of in de straat van een weduwe of een weduwnaar die hertrouwt.

pènitince, pénitence ; *sacramint d'pènitince*, fig., méchante épouse.

In Vlaamsch-België noemen de mannen hun echtgenootte schertsend : mijn sacrament ! De penitentie is er voor als nog niet bij.

pèter, v. intr., *péter* : *i vout pèter pus hôt qui s'cou*, d'un prétentieux, d'un présomptueux ;

Men heeft deze Waalsche zegswijze willen doen doorgaan voor een verbastering van een Latijnsche rechtsformule. Ik meen dat daar geen aanleiding toe bestaat. Ten eerste omdat de zegswijze niet specifiek Waalsch is. Ze bestaat ook in het Fransch. LITTRÉ vermeldt s. v. *cul* : fig. et bassement. *Péter plus haut que le cul*, entreprendre des choses au-dessus de ses forces, prendre des airs au-dessus de son état.

Die zegswijze komt daarenboven eveneens voor in het Nederlandsch. P. J. HARREBOMÉE vermeldt in zijn *Spreek-*

woordenboek der Nl. Tl., s. v. *gatten* : Je moet niet hooger k..., dan je gat staat.

C. BREULS (*Vademecum handelend over Maastrichtsch Dialect*, Maastricht, 1914) geeft op bl. 103 van zijn Spreuken met permissie : Dee schit hooger es ze gaat. Bet. Hij verbeeldt zich meer te zijn, dan hij is.

RUTTEN, o. c., die gewoon is de zaken met hun naam te noemen, zegt s. v. *Schijten*. Sprkw. : Men mag niet hooger willen schijten dan zijn gat staat, men mag niet verder springen dan zijn stok lang is.

Mijns inziens hebben wij hier te doen met een dier algemeen verspreide zegswijzen die hun ontstaan te danken hebben aan een lichaamsdeel of aan een verrichting van het menschelijk lichaam.

pèter èvôye, déguerpîr : djêls-a fêt pèter èvôye (ou à didle).

In het Hagelandsch kennen we eveneens deze bijzondere beteekenis : *wegvijsten* = wegsluipen : *ge hadt hum moëite zien ewegvijsten, as ze voar (vader) inkamp* (zie TUERLINCKX, o. c.).

Onder het ww. *vijsten* lezen we verder : Fig. : Op eene bedremmelde of sluwe wijze sluipen. Alleen in samenstellingen : *Achternouëvijste, af-, bij-, binne-, deur-, in-, mee-, nouë-, oëp-, rond-, truk-* (terug), *uit-, vörbij-, vrum-* (terug-), *ewegvijsten*.

Deze talrijke samenstellingen toonen ons hoe populair dit woord is bij de Hagelanders !

pétrâte, pétrâle, f., betterave ; ine narène come ine pétrâte, nez gros et rouge ;

Deze laatste beteekenis is ook algemeen Fransch ; in het Brusselsch Fransch heb ik een rooden dikken neus nooit door « betterave » hooren aanduiden. In het Brusselsch Vlaamsch gebruikt men daarvoor : *bi:et* = beet, b. v.

[ɛ.jta:ma ɐn bi:ɐt] = Heeft me die een beet! Het is er een waardig synoniem van [vu.nk] = vonk.

pètrote, f., vagin (de vache, truie, etc.); [dér. de *pèter*; suff. -*erote*]; *qu'i vâye al pètrote!* qu'il aille au diable!

In het Hasseltsch zegt men al even elegant: [lu.pnu. də kɔ.nt] = loop naar de kont! Hetgeen eveneens beteekent: loop naar den duivel! Hetzelfde begrip kunnen ze in Hasselt nog veel sterker uitdrukken!

peûkèt, -ète, terme d'affection, petiot, -e: *li mère rabrèsse si p'tit peûkèt* (*peûnèt* à Verviers: BAILLEUX, 40, p. 292) [propr^t petit pois (suff. germ. -*ke*)].

De te Verviers gebruikte vorm *peûnèt* zou wel in verband kunnen staan met den Hasseltschen term [po:məkə]: *peuneke*, waarmede het jongste kind bedoeld wordt. En wanneer er nu nog een kindje bijkomt is de gewezen Benjamin: [po:məkənɑ:f] = *peuneke af*.

De oorsprong van den Hasseltschen term is mij onbekend.

peûs, m. pois;

compteu d'peûs è pot, tatillon, chicanier, ladre;

In het Nl. kennen wij *erwtenteller*: zeurig, kleinzielig persoon; *gortenteller*: vrekkige, kreterige kerel.

In het Duitsch: *Erbsenzähler*, *Linsenzähler*.

Gortenteller komt reeds voor in de 16e eeuw; zie dienaangaande STOETT, o. c., n^r 716.

Luister hoe ROEMER VISSCHER den *Gortenteller* teekent in zijn *Brabbelingh* (Amsterdam, 1669), bl. 41:

... Hy telt al de woorden die Elsjen praet,

Hy telt al de Gorten die daer gaen in de pot,

Hy reket wat hy sou koopen, kreeg hy 't hoogste lot: ...

De *Erwtenteller* is een dier Brusselsche typen welke zoo

meesterlijk beschreven werden door GEORGE GARNIR in zijn *Architek*, bl. 30 :

« *L'eitenteller*, c'est l'avaricieux sordide, le râcle-deniers »
 » qui compte les pois à mettre dans la soupe. Son aspect »
 » est minable et sa toilette calamiteuse : il porte un de ces »
 » pantalons effiloqués et informes pour lesquels, suivant »
 » une expression bien bruxelloise, on a pris mesure sur »
 » un arbre de l'allée Verte ; il se lave au vent de bise et se »
 » peigne sur les grilles du Parc.

» Ce vieux pleure-misère se nourrit de rogatons en se- »
 » maine — de rabat-de-col, comme on dit ; le dimanche, »
 » par exception, il mange du fricandeau à la sauce jus- »
 » de-parapluie ; il n'ose bâiller, de peur d'avoir soif ; il »
 » enlèverait la peau à un pou pour la vendre...

» Au total, il faut plaindre l'*eitenteller* (dénommé aussi »
 » *krabber* et *scherp*, ou *arpaga*, probablement par corrup- »
 » tion de Harpagon) comme on plaint le *zievereer*, l'*hette-* »
 » *fretter*, le *soukeleer* et le *slaphanger*... »

CORNELISSEN en VERVLiet, o. c. vermelden *ertentelder* met de beteekenis van : Iemand die zeer langzaam is in zijne verrichtingen. Zelfde beteekenis bij CLAES, o. c.

BREULS, o. c. geeft voor het Maastrichtsche : *Ertentiller*, krenterig, schraperig man.

pèzer, *peser* : *pèzer è s'min*, soupeser ;

Dezen vorm en deze beteekenis vinden we terug in het Hasseltsch ww. [pe:zə] = pezen, voelen hoe zwaar iets is, kwikken. Hetzelfde ww. luidt *peuzen* in het Haspengouwsch en het Hagelandsch (zie RUTTEN en TUERLINCKX, o. c.). In het Hagelandsch heeft het bovendien een afgeleide beteekenis : Fig. : Ondervragen om den graad van kennis te onderzoeken.

In de in 1921 verschenen aflevering van het *Wdb. der Nl. Tl.* worden bovenstaande beteekenis en vorm met

geen enkel woord vermeld ! De bewerker had ze nochtans kunnen vinden bij RUTTEN, SCHUERMANS en TUERLINCKX.

pî ou *pîd*, pied ;

esse djus d'pî, être malade, déchu, ruiné ;

In het Nederlandsch, vooral in het Zuidnederlandsch, beteekent *onder de(n) voet raken, zijn, liggen* = ziek zijn, in slechten toestand, vervallen (van een handelszaak). Zie de uitvoerige bespreking van deze uitdrukking bij STOETT, o. c., n^r 2453.

so l'pî so l'tchamp, sur le champ ; vgl. Nl. op staanden voet ; D. stehendes fuszes ; Lat. stante pede (zie STOETT, o. c., n^r 2457).

Plais^t, *on mat'las d'plomes di sî pîds*, une paillasse ; op bl. 490 vermeldt Prof. HAUST bovendien : *dès plomes di sî pîds*, de la paille (dans une paillasse). Vgl. RUTTEN, o. c., *Pluim*. Fig. : *Slapen op pluimen van zes voet (lengte)*, op stroo. Zie ook CLAES, JOOS en CORNELISSEN en VERVLIET. De uitdrukking luidt ook : *op pluimen slapen van zes voet lang* ; *op lange pluimen slapen* = op stroo slapen.

atch'ter pî fou pî d'vins, acheter en bloc, sans mesurer, compter ni peser ; vgl. de Nl. uitdrukkingen : voor den voet, voor de(n) voet weg, voetstoots welke dezelfde beteekenis hebben (zie STOETT, o. c., n^r 2462).

pice-bin, avare, ladre : *ni va nin la, c'est dès pice-bin, c'est-amon madame pice-bin*. [Litt^t pince-bien.]

Het Zuidnederlandsche ww. *pitsen* (nijpen) en Nl. *knippen* hebben eveneens de beteekenis van : afzetten, te veel geld afnemen. *Pitser* en *knipper* beteekenen dan ook : vrek.

piède, perdre ;

on tchèt pièd' sès poyèdjès, mins n'pièd' nin sès manîres, on ne se corrige jamais entièrement ;

Deze zegswijze stemt overeen met de Nl. : *Een vos verliest wel zijn haren maar niet zijn streken*. Men treft deze uitdrukking aan in de meeste talen, zelfs reeds in het klassiek Grieksch en Latijn ; zie dienaangaande STOETT, o. c., n^r 2476.

STOETT geeft als Fransch equivalent : *le loup mourra dans sa peau* ; J. KRAMERS, Jz. (*Nouveau dictionnaire néerlandais-français*, 2e édition) zegt : *Le renard mourra dans sa peau*.

In het Fransch heeft men dus niet hetzelfde beeld als in het Nl. en andere talen : het verliezen van het haar wordt niet vermeld.

Toch las ik bij LE ROUX DE LINCY (*Le livre des Proverbes français*, tome I, bl. 130) :

Et que le vieil regnard toujours reprend demeure
Bien qu'il change de poil, de place et de demeure.

(BRUSCAMBILLE, *Voyage d'Espagne*), 17e siècle.

De Waalsche uitdrukking komt dus meest overeen met de nog algemeen gebruikelijke Nl. zegswijze.

pièrs ou *pièr* (arch.), adj., pers, d'un bleu tirant sur le violet : *dji t' f'rè l'cwèr tot pièrs tot neûr* (1650 : BAILLEUX, 11, 253), je te rouerai de coups.

Het Nl. *paars*, gewestelijk *peers* en *pèrs* is overgenomen uit Fr. *pers*. In het Nl. hebben we eveneens de vaste verbindingen : *Paars en blauw* ; b. v. Iemand paars en blauw slaan ; paars en blauw zien van de kou.

Het zijn niet altijd dezelfde kleuren die men te zien krijgt, zoo hebben we : bont en blauw, grauw en blauw, blond en blauw, zwart en blauw, paars en blauw slaan. Zie dienaangaande STOETT, o. c., n^r 293.

pihe, f., pisse ; *pihê*, pisser.

pihe-pot, m., vase de nuit. Nl. pispot.

Vergelijk dezen Waalschen vorm met *pèhe-vèdje* hierboven.

pilote, f., pilot ; surtout usité dans : *bate pilote*, enfoncer des pilots pour former un pilotis.

Deze Waalsche vrouwelijke vorm is volledig ingeburgerd in het Hasseltsch *pèlot* = *pelot*, paal. Het mv. luidt *pèlotè*.

pîmâye, m., bouvreuil ; plaist membre viril [anc. fr. *pimart* (latin *picus martius*) + w. *mâye*, mâle].

In het Hasseltsch kennen we eveneens een Fransch klinkend *pîmō* met den klemtoon op de eerste lettergreep en met de beteekenis van mannelijke roede. Deze ontleening zal wel bevorderd zijn door het gelijktijdig gebruik van [*pî:mèlkə*] = *piemeltje* dat in het Hasseltsch zoowel als in het Nederlandsch dezelfde beteekenis heeft als W. *pîmâye*.

plakî, coller ;

n-a todi 'ne saqwè qui lî plake às deûts, il lui reste toujours quelque profit illicite ;

Vgl. RUTTEN, o. c., *Aan de vingers blijven hangen*, onrechtmatig toegeëigend worden. Znl. ook : *het blijft aan zijn vingers plakken*.

plan ; *tirer s'plan*, se tirer d'affaire ;

Zuid-Nederl. : *zijn plan trekken*, overleggen, zien hoe men iets op het best zal verrichten. De Zuid-Nederl. uitdrukking zal wel ontstaan zijn onder invloed van de kaizerne.

plèce, place ;

so l'vète plèce, sur la Place Verte (à Liège) ;

dj'atch'téye mi boûre so l'plèce, au marché au beurre, près de St-Denis ; Nl. *plaats* : plein in een stad of een dorp waar de markt en eertijds de volksbijeenkomsten gehouden worden.

plèce, pièce (partie d'un logement).

In het Zuid-Nederl. wordt *plaats* algemeen gebruikt voor : kamer, vertrek, lokaal.

plope, m., peuplier [pour **pople*. Latin *pōpulus*].

Nl. *popel* : populier.

po, prép., pour

qu'est-ce qui c'est po'ne fleur? quelle est cette fleur? Nl. wat is dat voor een bloem?

qui èst-ce cila po onk? quel est cet homme? Nl. wat is dat voor een, voor iemand?

i pwète li doù po s'père, il porte le deuil de son père ; Zuid-N. den rouw dragen voor iem. N. N. : over iem. rouw dragen, over of om iem. in den rouw zijn (zie CONST. H. PEETERS : *Nederlandsche Taalgids*).

il èst fwèrt po l's-èglises, il aime à fréquenter les églises ;

dji n'so nin po l'pèhon, je n'aime pas le poisson ;

Z.-Nederl. : fel, stijf, straf, nijg voor iets zijn = er van houden.

dji n'sàreù fé çoula, c'est bon por vos, c'est bon à vous ; Nl. dat is goed voor u ;

dji wadj'reù po cint francs, je parierais cent francs ; Zuid-N. ik wed voor honderd frank ; N. N. ik wed om honderd frank ;

atch'ter, vinde, louver *po mète francs*, acheter, vendre, louer (qch.) mille francs ; Nl. iets voor duizend frank koopen, verkopen, huren.

poke [all. *pocke*, néerl. *pok*, pustule].

mète lès pokes (arch.), vacciner, Zuid-Nl. de pokken zetten.

ponde, peindre ;

ponde on meùr djène, peindre un mur en jaune ; Nl. een muur (in 't) wit verven.

pondeû, peintre ;

aprinde li pondeû, apprendre le métier de peintre ; NL. voor schilder leeren.

pôtrêt, portrait : *fé tirer s'pôtrêt*.

Algemeen verspreid in Zuid-Nederland is : *portretten trekken* en *portrettentrekker*, voor NL. iem. trekken, aftrekken of portretteeren — fotograaf.

postedre, f., 1. posture, attitude ; — 2. statue, statuette.

De tweede beteekenis, die noch Noord-Nederlandsch noch Fransch is, is algemeen verspreid in Vlaamsch-België als *postuur*, *postuurke* = beeldje.

pot m., pot ;

souke di pot, cassonade ; Limburgsch en Haspengouwsch : *potsuiker* (zie L. VAN DER HEYDEN, o. c. ; BREULS, o. c., bl. 100 ; RUTTEN, o. c. en SCHUERMANS, o. c., *Bijvoegsel*). In dit laatste werk wordt Vlaanderen opgegeven als gebied waar het woord gebruikt wordt.

pot, terme de jeu, masse (somme des enjeux, voy. *pote*) : *rimète à pot*. [latin pop. **pottum*].

Onder *pote*, f., geeft Prof. HAUST bovendien volgende verklaring : masse (à certains jeux de cartes) : *mète el pote* [moyen néerl. *putte*, néerl. *put*].

Ik meen dat wij hier in beide gevallen te doen hebben met NL. *pot* in zijn beide beteekenissen van : 1. bakje of schaalje voor den algemeen en inzet bij het kaartspel ; 2. wat ingezet is. Mijns inziens is er in het Waalsch verwarring ontstaan tusschen *pot* en *pote*. In weerwil van deze twee vormen, meen ik toch dat *pote* moet teruggebracht worden niet tot NL. *put* maar tot NL. *pot*.

pote : *fé l'pote*, faire sa lippe ; syn. *pouti*, bouter [dér. d'une onom. produite en avançant les lèvres].

Deze uitleg komt mij onwaarschijnlijk voor wanneer

men deze benaming vergelijkt met Nederlandsche gelijk-beteekenende termen. Zoo noemt men te Maastricht *penneke*, o. z. n. de lipbeweging, die kleine kinderen maken in voor hen droevige oogenblikken (zie BREULS, o. c.). SCHUERMANS, o. c. vermeldt eveneens *een pan maken* : de onderste lip laten hangen, zooals de kinderen doen wanneer zij gaan weenen (Maastricht).

Wanneer men nu rekening houdt met de vaste verbinding : potten en pannen, zal het wel niet onwaarschijnlijk voorkomen dat men het W. *pote* hier eveneens terugbrengt tot NL. *pot*.

poûri, *pourrir*.

tr. *ine mère qui poûrih sès-èfants* ; NL. een moeder die haar kinderen bederft.

prèsser, *presser*.

dèl tièsse prèsséye, *fromage de cochon*. Zuid-NL. geperste kop. NL. hoofdkaas, zult.

Deze benaming is natuurlijk ook algemeen gebruikelijk in het Brusselsch Fransch. In de winkels waar dergelijke vleeschwaren verkocht worden, is men verplicht een prijslijst op te hangen en daarop leest men dan onveranderlijk : *kipkap*, *tête pressée*, *hure de porc*, *hure de Paris*, enz.

In de Brusselsche spreektaal noemt men deze verschillende vleeschwaren : *de la iure* ofwel *van 't smoeltje*, *de la tête pressée* ofwel *gepeste kop*, *du kipkap* ofwel *du royal tremblant* ofwel : *van dat vleesch dat waggelt als de kanonniers passeeren* ofwel *bibber* ofwel *vleesch dat ge aan geenen haak kunt hangen* ofwel *wieghelwaggel* ofwel *du wiegewaggel*. De gebruikte term verschilt al naar den socialen stand of de gemoedsgesteldheid van den koper.

prêt, s. m. *prêt*, *action de prêter* ; — (Verviers ; liég. *dîmègne*) *argent de poche donné aux enfants le dimanche*.

In de *Verlagen en Mededeelingen der Kon. Vl. Academie*

(Augustus 1920, bl. 595) heeft Prof. J. VERCOULLIE er op gewezen dat het Zuidnederlandsch woord *pree*, met de beteekenis van : soldij, weekloon, zondagsgeld of zakgeld, ontleend is aan Fr. *prêt*, het verbaalnomen van *prêter*. Hij zei o. m. : « De woordenboeken die ik kan raadplegen, » LITTRÉ, LAROUSSE, GUÉRIN, SACHS-VILLATTE, KRAMERS- » BONTE, GALLAS, geven van deze drie beteekenissen, » alleen die van *soldij* ; doch ik mag verzekeren dat ik de » twee andere bij Walen en Franschen zelf dikwijls waarge- » nomen heb. Een bijzondere toepassing van de bet. » *zakgeld* vindt men in de argot-woordenboeken, nl. het » geld dat een lichtkooi aan haar bijspringer afgeeft. »

De door Prof. HAUST opgegeven beteekenis bevestigt volkomen de beweringen van Prof. VERCOULLIE, zoodat we thans de afleiding *pree* = Fr. *prêt* als vaststaande mogen beschouwen.

primioûle, f. t. rural, vache primipare ; — premier né d'une génisse [latin *primus* ; suff. -eola].

In het NL. beteekent *eersteling* m. en v. eerstgeboren kind. In Zuid-Nederland beteekent het woord bovendien : vaars of zeug die voor het eerst drachtig is (zie RUTTEN, CLAES, SCHUERMANS, CORNELISSEN en VERVLIET, o. c.). TEIRLINCK, o. c. geeft *Eersteling*. Een eerste zwerm van bijen.

prinde, prendre.

prinde dè boûre foû d'on pot ; NL. boter uit een pot nemen.

priyèsse, m. 1. prêtre ; — 2. esp. de mirabelle, fruit du *priyèsti* [latin *presbiter*].

Vgl. BREULS, o. c., *Priesters*, m. z. n. kleine pruimen ; DORREN, o. c., *Preester*, kleine vroege pruim ; RUTTEN en CLAES, o. c., *Priesterpruim*, z. v. kleine ronde gele pruim. In het Hasseltsch noemt men die pruimen gewoonlijk *priesterkes*.

E. PAQUE (*De Vlaamsche Volksnamen der planten*, Namen, 1896, bl. 310) vermeldt : « *Priessèle(n)*, v. mv. — Te » Bloir, Mall, Nederheim, Sluizen. — Eene var. van den » *Prunus domestica* L. ; ... Deze var. is langwerpig van » vorm ; groen van kleur ; een weinig rood, aan eenen » kant, als zij gansch rijp is en hebbende omtrent den » smaak der *Reine-Claude*. »

priyeté, celui qui prie.

priyeté d'èter'mint, semonneur d'enterrement ; Nl. *begrafnisbidder*, *lijkbidder*, *doodbidder*, enz.

prote, *proute*, onom. ; — s. f. pet.

proter, *prot'ler*, *prou'tler*, *péter*, *pétarader*.

Zuid-Nl. : *prot*, wind ; *protten*, winden laten.

prumî, premier.

il a todî fêt prumîr, il a toujours fini sa tâche le premier.
Nl. hij heeft altijd eerst gedaan.

p'-tchî : *avu p'-tchî* (arch.), préférer, aimer mieux [propré *avu pus tchî* « avoir plus cher », all. lieber haben]. Vergelijk ook Nl. : liever hebben.

puf, interj., pouah. *pufkène*, f., puanteur, infection.
èpufkiner, empuantir, empester.

In het Hasseltsch kennen wij het ww. *pefè* = piffen, met de beteekenis van : stinken.

pwèrtetè, porteur.

pwèrtetè à sètch, portefaix ; Nl. zakkendrager. In het oud-Fransch was het trouwens ook *portesac*.

pwèrtetèure, grossesse : *elle a'ne bèle pwèrtetèure*, *ine mālāhèye pwèrtetèure* [anc. fr. *porteure*].

Het *Wdb. der Nl. Tl.* geeft talrijke voorbeelden van Nl. *dracht* met de beteekenis van zwangerschap van vrouwen en dieren. VAN DALE zegt echter : zwangerschap (inz. van

dieren). Dit geldt evenwel niet voor het Hasseltsch waar *dracht* inzonderheid met betrekking tot de vrouwen gebezigd wordt, b. v. ze heeft een schoone, lastige *dracht*.

rabate, s. f. ados, côtelère, plate-bande exposée au levant : *ine rabate di salåde*.

In het Maastrichtsch kent men ook *Rabetsche*, o. z. n. diminut. van *rabat*, zoombed (zie BREULS, o. c.). In het Tongersch heeft men een vorm met voorgevoegde *t* : *trabat* en het woord beteekent er : trottoir (zie GROOTAERS : *Het Dialect van Tongeren*, Lier, 1910, bl. 31, 115, 185).

raconter ; *raconteroûle*, f., conte, légende. Vergelijk deze afleiding met Nl. *vertelsel(ke)*. In het Waalsch hebben ze trouwens nog : *rapwèt'roûle*, dicton (van *rapwérter*, *rapporter*).

ramonasse, f., radis noir d'hiver [néerl. *ramelas* ; du latin *armoracea*].

Naast *ramelas* vermeldt E. PAQUE (o. c., bl. 315 en 316) nog volgende Zuid-Nederl. vormen : *ramanats*, *ramelat*, *ramelats*, *ramenache*, *ramenas* (in zuidelijk Belg.-Limb.), *ramenast*, *ramenats*, *ramenets*, *ramenijs*, *ramerats(e)*, *ramrats(e)*. De Waalsche vorm met *n* is dus geen uitzondering in België.

De *n*-vorm bestaat trouwens eveneens in het Duitsch, o. m. in het Akensch en het Keulsch : *rammenass*, *rammenaster* (zie A. L. CORIN : *Au delà de Grandgagnage et de Haust*, Bull. du Dict. Wallon, 17, 116).

In het Brusselsch Fransch zegt men *ramonache*, welke vorm overigens overeensteemt met dien welke voorkomt in het Brusselsch Vlaamsch.

Dat het Brusselsch Fransch zooveel Vlaamsche termen heeft overgenomen, ligt sommigen dwars, en er wordt dan ook naar gestreefd zooveel mogelijk Fransche etymologieën

te ontdekken. G. O. D'HARVÉ (*Le Parler belge*, Office de Publicité, Bruxelles, 1923) heeft dit eens willen probeeren met *ramonache* en ziehier met welke maestria hij zich aan het etymologiseeren zet op bl. 24 van zijn trouwens verdienstelijk werkje : « Dans cet esprit, nous identifions le » bruxellois *ramonache* (raifort) au sobriquet *ramonat* (ramoneur) qui se donnait aux petits ramoneurs ambulants. » L'Académie et LITTRÉ ignorent ce mot. Il n'en existe » pas moins : ... *Noirs comme un bonnet de ramonat* (R. ROL- » LAND) : voilà une image dans le goût populaire. Chez » nous, l'analogie a fait un rapprochement entre le gamin » tout noir de suie et la racine également noire extérieure- » ment ; les désinences fantaisistes « ache, uche, oche » » s'entendent aussi dans l'argot français. »

Sterk, niet waar, deze Brusselsch-Fransche uiteenzetting? En geleerd bovendien. Zooiets is geschreven voor de eeuwigheid.

rampioûle, f., 1. clématite des haies ; 2. lierre ; 3. grateron, rièble ; 4. liseron ; 5. chèvrefeuille. [Cette variété d'acceptions s'explique par le sens étym. « petite (plante) grimpante ». Dimin. de *rampe*, qui signifie lierre en ard., en chestrolais et en gaumais...]

In zijn zeer verzorgde uitgave : *Enkele Bloemnamen in de Zuidnederlandsche dialecten* ('s-Gravenhage, 1933) geeft Dr. J. L. PAUWELS volgende benamingen van de *haagwinde* (*convolvulus sepium*) : klimop, klimot, haagklimop, klimopbloem, wilde klimop, klimmers, klimbloemen, klimrozen (bl. 50 en vgg.).

Verder op bl. 53 schrijft Dr. PAUWELS : « Deze namen » met algemeene beteekenis worden natuurlijk elders op » andere kimplanten toegepast. PAQUE geeft *klimmers* op » met de beteek. : a) klimmende erwten (pois à rames), » b) capucienen of Oostindische kers, *tropaeolum majus*.

» In N.-Nederl. heet de haagwinde ook *klimplant* in Wa-
 » terland, de akkerwinde *klimmer* in Friesland, het klimop
 » draagt er verscheidene namen afgeleid van of samen-
 » gesteld met klimmen (HEUKELS); het vlaswarkruid,
 » *cuscuta epilinum*, heet er ook *wilde klimmer* (HEUK.,
 » *Schoolflora*). »

ramponô, m., esp. de filtre à café, passe-café, formé d'une bourse en tissu adaptée à un cercle de métal.

Deze benaming komt eveneens voor in Nederlandsche dialecten: BREULS, o. c. en VAN DER HEYDEN, o. c. : *Rampeno*, m. z. n., koffiëzeef; RUTTEN, o. c., *rampenooi*, z. m. koffiëzakskén (St-Truiden); in het Hasseltsch zegt men : [*rampeno*.] = *rampeneu*; DORREN, o. c. geeft eveneens *rampeno*, m. zn. koffiëfilter, en verklaart het woord als volgt : « naar Ramponeaux, eigenaar van het cabaret » « Tambour royal » op Montmartre in de 18e eeuw » ! HAUST legt den oorsprong van het woord niet uit ; hij vermeldt wel nog : *ramponer*, filtrer (le café).

Het zou anders wel interessant zijn de herkomst te kennen van deze Waalsch-Nederlandsche benaming. Houdt zij namelijk verband met Fr. *ramponeau*, naam van een speelding, dat men elders bilboquet, vangstokje, tui-melaartje noemt? Of moeten we verwantschap zoeken met Mnl. : *rampeneren*, *rempeneren*, *rempenieren*, zw. ww. intr. en trans. = ververschingen gebruiken, iets gebruiken ; *rampeneringe*, *-ieringe* = het gebruiken van ververschingen.

VERDAM (Mnl. Wdbk) vraagt zich af welk de herkomst is van dit ww. : « Doch waar het wel vandaan komt, is » onbekend. Misschien is het verwant met mnd. *rampanien*, » in twee glossariën bij Dief. vertaling van « omasum », » d. i. *pens* (vgl. mhd. *rampanje*, *rampaniën*, *rampanige*, » bij LEXER, 2, 340 ; ald. ook nhd. *ramp*. « gemisch », » pl. *rampen*, « ein aus eingeweiden bereitetes gericht ») ;

» of met mnd. *rampampen* (« ex multis obsoniis decerpta »),
 » vermeld bij Diefenb. op *gigeria*. »

Vergelijk nu eens *ramponô* = koffiezak en mnd. *rampanien* = omasum, d. i. *pens* !

VERDAM doet bovendien opmerken dat *rampeneren* tot het Oostmnl. beperkt is geweest. En onze *ramponô* behoort immers ook tot het Oosten van België en Nederland.

Zouden we dus mnd. *rampanien*, mnl. *rampeneren* en W. en Znl. *ramponô* niet moeten in verband brengen?

randî, circuler, bourdonner en volant ; — fureter [anc. fr. *randir*, courir avec impétuosité ; d'où *randon*, *randonnée*].
rand'ler, rôder, errer ça et là, tourner.

RUTTEN, o. c. vermeldt : *Randuïn*, z. v. Rondloopster ;
 CLAES, o. c. geeft *Randuinen*, onz. zw. ww. Buitenshuis zijn, op marode gaan. Samenst. *Rondranduinen*.

SCHUERMANS, o. c. vermeldt *randolen* : rondloopen, ronddolen (in Brabant) en *randuinen*, *raduinen* « heeft te Antwerpen nog dezelfde beteekenis als *randolen* of in 't wilde rondloopen ». CORNELISSEN en VERVLIET « hebben echter dit w. bij 't volk nog niet gehoord » (zie CORNELISSEN en VERVLIET, o. c.).

Bij KILIAAN lezen we : *Randuynen*. Currere cum impetu : effusè vel profusè currere. gal. : *randonner*.

Dat er verband bestaat tusschen deze Waalsche, oud-Fransche en Nederlandsche vormen is zeker. Maar welk?

rantche, f., tige (de pommes de terre, de fèves, de houblon, etc.) [néerl. rank, all. Ranke] ; *rantche di hoûbion*, *di peûs*, *di fèves*, Nl. hoprank, erwtenrank, boonrank, enz.
rantchon, m., liseron des haies [suff. dimin. *ion*].

PAUWELS, o. c., geeft volgende benamingen voor de *haagwinde* (convolvulus sepium) : Rank(en), rankskens, rankers, rankerkens, witte ranken, wilde hopranken, haag-ranken, hemelranken, enz.

Op bl. 48 maakt hij volgende zeer gepaste opmerking :
 « Deze naam *rank*, met zijn zeer algemeene beteekenis,
 » was een gemakkelijk middel om een slingerplant aan te
 » duiden bij menschen, die geen juiste benaming kenden
 » (vgl. verder *klimop*, *klimmers* en dgl.). Niet te verwon-
 » deren dat hij zich heeft vastgezet met verschillende be-
 » teekenissen... Bijna overal ten andere is *rank* in gebruik
 » als gemeene naam ter aanduiding van de stengels der
 » klimplanten... »

rantchi, v. tr., tourner (un chariot) sur place, le faire
 pivoter. [all. *rank*, courbure, mouvement tournant].

KILIAAN geeft : *rancke*, *rencke*. Flexus, flexio, sinuosus
 reflexus. *rancken*, *rencken*. Flectere, deflectere, declinare,
 divertere (zie ook *Mnl. Wdb.*, s. v. *Ranken*).

rapaye, f., canaille.

In het oud-Fransch kennen we *raspaille*, *raspailge*. In
 het tegenwoordig Fransch gebruiken we daarvoor *canaille*
 of *racaille*.

In het Nl. daarentegen bezitten we evenals in het
 Waalsch den vorm *rapalje* = gepeupel.

KILIAAN schreef : *raepalie*, grex hominum parvi valoris
 ex confusa multitudine collectus, gall. *racaille*, *raspaille*.

CLAES, o. c. : *raspail* (met de Fr. uitspr. van *ail*) ; RUT-
 TEN, o. c. : *raspal* z. o. : Janhagel-Bucht ; CORNELISSEN
 en VERVLiet, o. c. : *rapalie*, znw. v. Schuim van volk,
 gepeupel, janhagel.

FRANK-VAN WIJK meent dat « de vormen met *sp*
 » (waaruit *pp*) wel zullen ontstaan zijn in aansluiting aan
 » o. fr. *rasper*... » (zie ook *Mnl. Wdbk.*, s. v. *rappailge* en
 VERCOLLIE, *Etym. Wdb.*).

Als synoniem van het woord vermeldt Prof. HAUST
 o. m. : *racaye* en *rascaye*. In het Brusselsch Fransch ge-
 bruikt men algemeen den vorm « *la rascaille* » « pour dési-

gner avec mépris les bas-fonds du peuple des villes » (G. O. D'HARVÉ, o. c., bl. 146).

Dit is natuurlijk een wallonisme. Doch zoo iets is niet chic genoeg voor onzen D'HARVÉ. Wallonismen en flandricismen, dat is goed voor Walen en Vlamingen! Een rechtgeaard Brusselaar spreekt over anglicismen en gallicismen. D'HARVÉ schrijft dan ook zonder de minste aarzeling : « *Rascaille* se trouve dans une traduction de l'ouvrage anglais *Ivanhoë* (édition Nelson) et cela nous met sur la piste : le mot anglais *rascal*, coquin. ... L'Anglais dit aussi *rascallion*, l'engeance des rascals, des gredins. Donc, *rascaille* serait un anglicisme. Nous ne savons pas comment il se fait que le français de Belgique a dès longtemps importé cette locution. Ou bien serait-ce un archaïsme? »

D'HARVÉ zag bijna klaar. Had hij nog wat verder gezocht dan had hij waarschijnlijk gevonden dat de Walen evenals de Engelschen den oud-Franschen vorm *rascaille* hebben bewaard en dat de Brusselaars hem gewoonweg van de Walen hebben overgenomen.

rapide, s. m., gaillard intrépide ou rusé : *c'è-st-on rapide*, *i frè s'vôye*.

Vgl. RUTTEN, o. c. en TUERLINCKX, o. c., *vlug*, z. v. Schalk, guit. — Deugniet. *Vluggerij*, z. v. Guitenstreek, deugnieterij. CORNELISSEN en VERVLIET, o. c. : *vlug*, znw. v. : guit, deugniet, bedrieger ; *vluggerij*, znw. v. Deugnieterij (zie ook SCHUERMANS, o. c.).

Het adj. *rap* heeft trouwens dezelfde begripswijziging ondergaan als W. *rapide*.

râre, rare.

par ironie : *t'ès-st-on rare*, *sés-se*, *twè* ! un singulier compère.

In het Nl. beteekent *raar* ook zonderling, vreemd, wonderlijk.

ratoker : *ratoker l'feu*, rallumer le feu ;

r(i)toker, attiser de nouveau le feu.

HAUST verwijst naar geen stamwoord. Ik meen dat een afleiding van *toke*, *toquer*, *frapper* (à la porte) uitgesloten is.

Zouden we dan niet moeten denken aan Nl. *stoken*, *opstoken*, b. v. het vuur opstoken.

rècène, 1. racine ; — 2. carotte.

In het Nl. is wortel eveneens de benaming van de bekende moesplant.

rèpriminde, *réprimande*.

Terwijl men dit woord ongewijzigd in N.-Nl. heeft overgenomen, heeft het zich in Z.-Nl. aangepast aan de volkstaal.

RUTTEN, o. c. : *repliment*, z. o. Berisping ; CLAES, o. c. : *replement*, *riplement*, z. o. ; CORNELISSEN en VERVLIET : *repplement*, *repprement*, *ramplement* ; DORREN, o. c. : *rapplement*, o. zn. TEIRLINCK : *replement*, *repliment*, *reprement*, *repriement*, o. DE BO, o. c. : *repermende*, *reverbende*, *revremende*, *ribblement*. Zie ook JOOS en SCHUERMANS.

Het woord zal wel langs officieelen weg doorgedrongen zijn in de volkstaal.

rètchon, m. 1. salive ; 2. crachat (de salive).

rètchon d'Flamind, trou visible au talon d'un bas.

Met zulk een uitdrukking kunt ge heel wat herrie maken op politieke vergaderingen. Wanneer ge de zaken echter van naderbij beschouwt, merkt ge weldra dat het hier een onschuldige plagerij geldt die men bij alle volkeren aantreft.

Zoo zegt men in de Kempen : *Er heeft een Waal op*

gespeekt (gespuwd), wanneer in een kleedingstuk een gat of een scheur is, waar de huid of het hemd doorkijkt (zie J. CORNELISSEN : *Nl. Volkshumor op stad en dorp, land en volk*, Antwerpen, 1929, dl I, bl. 13).

Een Waal of een Walin gekust hebben, zegt men van een meisje of een jongen die uitslag rondom den mond heeft (zie *ibidem*).

De Joden zijn er al niet beter aan toe dan Walen en Vlamingen. Te Maastricht zegt men gekscherend, wanneer een gaatje in een tafelkleed wordt gezien : *Dao heet ene joed gespeid* (zie BREULS, o. c., bl. 82 en J. CORNELISSEN, o. c., dl IV, bl. 277).

reû, f., *reûde*, *roide*, *raide* ;

reû, s. m. l. empois : *ine bwète di reû*, d'amidon *po fé dè reû*, pour empeser ; Vgl. *Nl. stijf* en *stijfsel*.

reû, adv. fort : *brêre bon-z-èt reû* ou *bé-z-èt reû*, crier très fort ; — vite, rapidement : *roter reû* ; *vosse lampe va trop reû*, enz.

In Oost- en vooral in West-Vlaanderen heeft *stijf* als bijwoord de beteekenis van : straf, sterk, hard, geweldig, fel, zeer, enz. (zie SCHUERMANS, DE BO en TEIRLINCK, o. c.).

reûpe, f., rot, renvoi, éruetation ; *reûper*, roter [anc. fr. *reupe*, -er. All. dialectal *rûlp* ; probt onom.].

Nl. oprispen, *Mnl. opruspen* ; *Teuthonista* : *oprepsen*, *oprespen*, *opruspen* ; *KILIAAN* : *ripsen*, *rupsen*, *ruspen*, *ruyspen* ; *TUERLINCKX* en *RUTTEN*, o. c. : *ruspelen* ; *BREULS*, o. c. : *rupse* ; *DORREN*, o. c. : *rupsche* ; *VAN DER HEYDEN*, o. c. : *röpssche*.

FRANCK-VAN WIJK merkt op : « De verbinding *ps* is » ouder dan *sp* en wij moeten van germ. *rup-s-* uitgaan, » evenzoo voor mnd. *ruspen*, *upruspen*, *-rispen* « oprispen ». » Verwant zijn : ohd. *roffazzen*, *roffezzen*, *rof(a)zôn* « op- » rispen », *Teuthonista* *op-ruppen*, mnd. *up-rôpen* (*-ro[i]fen*),

» on. *ropa* « id ». » (zie ook dienaangaande *Mnl. Wdbk.* s. v. *Oprispen*).

r(i)clape, f., pièce (d'une souricière) qui retombe ; — patte (de casquette, de soulier) ; — (arch.) pont-levis de culotte.

Nl. *klep* : deksel, sluitstuk, valdeurtje, belegstuk : de klep van een duivenslag, van een broek, van een pet, enz.

r(i)hurer, syn. de *hurer*, écurer : *hurer s'tchôdron* en *r(i)hurer s'tchôdron*, fig., aller à confesse.

Vergelijk Maastrichtsche : *zene ketel schore* (zijn ketel schuren), ter biecht gaan, zie BREULS, o. c., bl. 66 ; Sittardsche : *et kaetelke sjoere*, biechten, zie VAN DER HEYDEN, o. c., bl. 50.

r(i)manant, s. m. restant : *lès r(i)manants*, les restes [anc. fr. *remanant*].

Maastrichtsche : *ramenante*, overblijfsels van tafel, zie BREULS, o. c. ; Sittardsche : *rammenante*, etensresten, klieken, zie VAN DER HEYDEN, o. c. ; TEIRLINCK, o. c. : *rammenant*, m. Zonder mv. Uitschot (van zaken en personen) ; JOOS, o. c. : *ramenant*, z. nw. m. = Gespuis, slecht volk ; CORNELISSEN en VERVLIET, o. c. : *rammenant*, znw. m. : uitschot, overgeschoten bucht ; SCHUERMANS, Bijv. : *ramenant*, *rammenant*, *remanent*, o. : overblijfsels, ook, geringe zaken van verschillende soort ondereen.

In het *Mndl. Wdbk* vermeldt VERDAM : « *remanant*, » *remanent*, *remanent*, znw. o. Van ofra. *remanant*, waarvan » ook eng. *remnant*. Deelw. van ofr. *remanoir*, *remaindre*, » lat. *remanere*, eng. *remain*. Overschot, rest. »

Onder het Waalsche ww. « *ramani*, v. intr. *rèster*, s'ar-rêter en route » verwijst Prof. HAUST naar : « anc. fr. *ramanoir*, *remanoir* » zoodat we ook de verklaring hebben van den eersten a-klank in de Zuidnederlandsche vormen.

Het oud-Fransche woord *remanant* is dus alleen blijven voortbestaan in het Engelsch, het Waalsch en het Zuid-nederlandsch.

r(i)moude, traire une seconde fois. De là, *on r'moudou*, fromage de Herve, de qualité supérieure, fait avec du lait venant d'une seconde traite.

Deze Waalsche benaming is overgenomen in het Valkenburgsch : *rommedoe*, m. zn. : fijne soort Herver kaas (zie DORREN, o. c.).

VAN DER HEYDEN, o. c., vermeldt op bl. 93 : *rammedoe*, fijne soort Herver kaas, en op bl. 95 en 140 : *rommedoe*, fijnste soort Limburgsche kaas. Is dat geen vergissing of kent men te Sittard werkelijk deze twee soorten van kaas?

rinnâ, m. t. rural, 1. borne cadastrale, pierre qui marque la limite entre deux champs ; — 2. sillon séparatif entre deux champs ; [dér. du moyen néerl. *rein*, lisière, borne].

Dit oude Nederlandsche woord is nog springlevend in het Limburgsch, het Haspengouwsch en het Hagelandsch. Zie RUTTEN, o. c. : *reen*, z. m. Voor tusschen twee akkers ; *reengenoot*, z. m. Wie met zijn goed aan een reen paalt ; *reenkant*, z. m. Zijde aan den reen ; *reensteen*, z. m. Steen die geplant wordt aan elken hoek en bocht van eenen akker ; zie verder CLAES, o. c., DORREN, o. c. en SCHUERMANS, waar het ww. *reenen*, grenzen, belenden, en verschillende andere samenstellingen vermeld worden. CORNELISSEN en VERVLiet, o. c. vermelden enkel het woord *reengenoot* « dat in de Kempen, voornamelijk op de plak- » katen der notarissen nog wordt gebruikt voor eigenaar » die met zijne goederen aan die van andere paalt ».

rinne-glôde, f., *rin-glode*, m., reine-Claude ;

Maastrichtsch : *ringelaot* ; Sittardsch : *ringelote*, mv.

(zie BREULS en VAN DER HEYDEN). Elders, in het Vlaamsche land, is het meestal *regelote*, mv. (zie PAQUE, o. c., bl. 318).

r(i)prinde, reprendre.

r(i)prinde po 'ne saqui, défendre qn, prendre parti pour lui.

Vgl. Nl. het voor iemand opnemen.

riskier, risquer; *riskédje*, voy. *risse* (risque).

In het Zuid-Nl. is het leenwoord *riskeeren*, fr. risquer algemeen gebruikelijk. De afleiding *riskatie* is er eveneens zeer gewild.

risse, m. versoir (de la charrue) [anc. fr. *riestre*; moyen néerl. *riester*].

Ook dit woord is eveneens gebruikelijk in het Zuid-Nederlandsch.

CLAES, o. c. : *reester*, z. m. Strijkbord van den ploeg; RUTTEN, o. c., *rooster*, z. m.; CORNELISSEN en VERVLiet, o. c. : *rister*, znw. m.; DORREN, o. c., *reester*, m. zn. los deel van de ploegschaar; zie ook SCHUERMANS.

In het Duitsch luidt het woord insgelijks *Riester*.

ristoufaye, capilotade, salmigondis.

ristouiver, étuver de nouveau, raccommoder à l'étuvée.

Vgl. Joos, o. c.; *stoverij*, z. nm. vr., tafelgerecht bestaande uit vleesch dat in stukken gesneden en gestoofd opgediend wordt. Zie ook SCHUERMANS en Is. TEIRLINCK, o. c.

ristwède, retordre; fig., *ristwède ine botèye*, verser la dernière goutte d'une bouteille. Ook in het Hasseltsch zegt men aan degenen die het laatste druppeltje uit de flesch willen hebben: « Wring ze uit! »

ritchî. 1. richard; — 2. geai (du nom propre Richard).

Het is natuurlijk mogelijk dat deze vogel naar een voor-

naam genoemd wordt. Daar ontstaat echter twijfel wanneer men weet dat de meerkol in het Mnl. *roetaert*, *rootaert*, *rootairt* heette. Deze benaming bestaat trouwens in het Zuid-Nederl. Bij SCHUERMANS, o. c. leest men : roetaard, roethannen, rotzak ; zie ook CORNELISSEN en VERVLiet, o. c. : Roetaard, roethannen, ook Hannevuiten, hikster en Rotzak.

Zou de Waalsche vorm dus niet veeleer een leenwoord zijn?

rive ou mieux *rife*, f., t. rare, écume, scorie des matières fondues ; — *ride* ou plutôt très fine pellicule de glace ; — pellicule sur le lait ; — pellicule d'œuf [prob^t forme variée de *roufe*].

roufe, f., écume (de la bière) ; croûte verte (sur une eau stagnante) [néerl. *roof*. Comp. *rive*].

De vormen *rive* en *roufe* moeten, naar mijn meening, goed onderscheiden worden.

In het Nl. beteekent *roof*, v. = korst eener zweer.

In het Hagelandsch komen we al wat dichter bij het Waalsch. TUERLINCKX, o. c., vermeldt : *roof* (roeëf), z. (v.) m. Korst van gekookte melk, brei, enz. — De wol, die jaarlijks van een schaap geschoren wordt. Deze laatste beteekenis komt ook voor in het Haspengouwsch (zie RUTTEN, o. c.). CORNELISSEN en VERVLiet, o. c. geven eveneens : korst van gekookte melk, brei, wol, enz.

Nu hebben we echter in het Maastrichtsche *reif* en *rijf*, v. z. n. rijp, ijsdauw, welke wijzen op Duitsch *Reif*, « gefrorener Tau », mhd. *rîfe*.

Het W. *rive* zal dus wel verband houden met Mhd. *rîfe*, alhoewel verschillende zijner beteekenissen dichter staan bij Nl. *roof*.

r(i)vindje, f., revanche.

De vorm *revens* of ook *ravens* is algemeen verspreid in

Zuid-Nederland. Zie ook VAN DER HEYDEN, o. c. : *revaensj* (wedervergelding). *Op revaensj!* wordt gezegd als men wordt onthaald.

KILIAAN vermeldt in zijn *Appendix peregrinarum dictionum* :

Revenge, revanche. Repetitio lusus ; certamen revincendi causa instauratum ;

Revenge. Vindicta, ultio.

rodjas', -asse, ou rodjâte, rougeâtre.

lu rodjasse gade, l'incendie, propr^t « la chèvre rouge » ;

Vergelijk de Nl. uitdrukking : den rooden haan in iets steken, laten kraaien, laten gaan, door 't dak jagen, enz. (zie STOETT, o. c., n^r 750).

VONDEL zegde daarvoor : *roode paarden zadelen.*

In het Waalsch, zoo o. m. te Ottignies, zegt men eveneens : « le rouge coq a passé » wanneer er ergens brand is geweest.

role, f., ine role, syn. ine tchike di role, un rôle de tabac.
Tabaksrol is eveneens vrouwelijk in het Nederlandsch.

In het Brusselsch Fransch hoort men dezelfde verbelgisching van het Fr. rôle, in zinnen als b. v. : « Donnez-moi une role douce. »

rôse, s. f., 1. rose ; rôse di hâye, rôse di tchin, sâvadje rôse, églantine, Nl. haagroos, hondsroos, wilde roos.

2. érysipèle, Nl. roos.

rouf, onom. exprimant un mouvement rapide.

Het Nl. tusschenwerpsel *roef* heeft dezelfde beteekenis.
roufe, s. f. taloche.

In het Haspengouwsch beteekent *rof* = ruk en *roffen* :
1. rukken, 2. slaan : *Ik heb hem goed geroft (ook geroffeld)* (zie RUTTEN, o. c. en TUERLINCKX, CLAES en SCHUERMANS).

CORNELISSEN en VERVLIIET, o. c. vermelden het tusschenwerpsel *roëf*, *roëfel*, het znw. *roëfel*, m. = Rammeling, vracht slagen, *roëfelen*, w. b. en o. = Aframmelen, ranselen, *roëfeling*, znw., v. -rammeling. Vergelijk daarmee het W. *rouflåde*, -*âhe*, -*éye*, f., *ruée*, *bousculade*, *rixé* : *diner 'ne rouflåde* (à qn), *rosser*.

roufler, v. intr., se ruer ; — tr. *bousculer* ; — *rosser* [néerl. *roffel*, -en].

Ik meen eer dat hier naar het Zuidnederlandsch *rof* en *roffen*, *roffelen*, moet verwezen worden.

rouwale, ruelle : *dès djins d'rouwale*, du menu peuple. Nl. steegjesvolk.

rûse, ruse ; — peine, difficulté : *vos-ârez dès rûses avou lu ; fé dès rûses* (à qn) [dér. de *rûzer*].

Ook in het Nl. heeft ruzie o. m. de beteekenis van : moeite, last. Zoo b. v. in het Waasch : *Ik heb veel ruzie met dat ziek kind* (zie JOOS, o. c. en IS. TEIRLINCK, o. c.). Deze laatste vermeldt eveneens de uitdrukking *mee ruize*, met moeite, nauwelijks.

De meest verspreide beteekenis is echter : twist, krakeel, herrie, oneenigheid. En met die beteekenis is het woord opgenomen in het Brusselsch Fransch, b. v. : *avoir des ruses* of *faire des ruses*.

Prof. HAUST leidt het W. *rûse* af van *rûzer* dat zelf voortkomt van het « latin pop. *refusare* ». Dr. R. VAN DER MEULEN in het *Wdb. der Nl. Tl*, FRANCK-VAN WIJK, STOETT e. a. nemen daarentegen verwantschap aan met het oud nnl. ww. *rûsen*, mnd. *rûsen*, lawaai maken.

Prof. VERCOULLIE (*Etym. Wdbk*) is dezelfde meening toegedaan als Prof. HAUST. Hij verklaart Nl. *ruzie* als zijnde ontstaan : « uit Fr. *ruse* = omweg (van het wild) » om de honden op een dwaalspoor te brengen, vandaar » looze streek, en Picard. moeite, difficulté, embarras,

» verbaalabstr. van *ruser*, Ofra. *reuser*, Mlat. *refusare*,
 » afgel. van Lat. *refundere* = teruggedrijven. De bet. van
 » *ruzie* is niet lawaai, maar moeite, moeilijkheid ; daarom
 » is verband met *ruizen* niet waarschijnlijk. Cf. nog Pic.
 » *faire des ruses* = ruzie maken. »

JEAN BOISSON (*Les Inexactitudes et Singularités de la Langue française moderne*, Bruxelles-Paris, 1930) heeft het natuurlijk weer eens gevonden ! Op bl. 143 schrijft hij : « avoir des ruses avec quelqu'un, faire des ruses : se quereller ; corruption probable de : avoir des raisons avec quelqu'un. » !

sakèrloute, saperlote. Dit onschuldig vloekje *sakèrloute* bestaat dus wel degelijk in het Waalsch, zooals het trouwens ook in het Fransch voorkomt. Het is derhalve niet noodig dezen term als een Nl. of Duitsche omvorming van Fr. *sacré nom* te beschouwen (zie dienaangaande J. GRAULS : *Hasseltsche Tusschenwerpsels en andere alleenstaande woorden en uitdrukkingen*, Handelingen v. d. K. Com. voor T. en D., V, 279). De Germaansche talen hebben het woord gewoonweg overgenomen uit het Romaansch.

salåde, *salade* ; fig., *semonce*, *mercuriale* : *vos r'cûrez vosse salåde*.

RUTTEN, o. c. : *salade*, z. man. Sprkws. : *Iem. zijn' salade geven*, hekelen. SCHUERMANS, o. c. : *Eene salade geven*, berispen, hard bekijven ; ook slaag geven (Vl. en Br.). Zie ook JOOS, o. c.

Savôye, *Savoie* ; — *ine savôye*, un chou de Savoie, chou vert pommé.

In het Zuid-Nl. zegt men meestal, vooral in het meer-voud, *savoie* voor *savoyekool*.

scolkin (arch.), m., plie séchée et salée [dimin. du néerl. *schol*].

In het Brusselsch Fransch is « de la schol » nog algemeen gebruikelijk. Dat zal wel rechtstreeks onder invloed van het Brusselsch Vlaamsch gebeuren.

scrinî, menuisier : *banc di scrinî*, établi de menuisier, Nl. schrijnwerkersbank.

scriyerèye, *scrirèye*, f., manie d'écrire. Nl. schrijverij.

sèdje-dame, sage-femme : *il a dès deûts d'sèdje-dame*.

Onder de talrijke benamingen van de vroedvrouw in het Rijnlandsch is er een die in dit verband onze aandacht verdient : *de Frau met de lang Fengere* (zie *Rheinisches Wörterbuch*, s. v. Frau). Onder het woord *heben* lezen we bovendien : *Fanger (Hänn) ha wie en Hebamme*.

sègnî, signer, c.-à-d. faire le signe de la croix sur qn ou qch. — guérir (un mal) en faisant des signes de croix et en disant certaines prières.

sègneû, guérisseur qui opère en signant ; surtout au f., *-eûse* ou *-erèsse*, femme qui fait profession de *sègnî* diverses maladies ;

sègneûre, f., action de signer un mal.

In het Haspengouwsch kennen we « *zechelen* (*zegchelen*), » bed. en onz. zw. ww. (Eigenlijk : *zegenen*). Gebeden of » geheimzinnige, ja zelfs zinloze woorden spreken, en » kruisen maken op mensch en dier, om ze van pijn of » ziekte te genezen » (RUTTEN). Vandaar *Zechelaar*, z. m. Die zechelt, en *Gezechel*.

TUERLINCKX vermeldt *zeggenen* met dezelfde betekenis, welk ww. door CLAES *zechelen* geschreven wordt.

Waalsch, Haspengouwsch en Hagelandsch hebben dus in dit woord, dat trouwens in het Germaansch zoowel als in het Romaansch afgeleid is van Lat. *signum*, *signare*, dezelfde begripswijziging ondergaan.

sètch, sec.

ine vatche qu'èst sètche, qui cesse de donner du lait. NL. droge koe.

mète lès vatches à sètch (au fourrage sec, opp. à *à vért*).

Vergelijk Haspengouwsch : *Eene koei op 't droog zetten*, haar droog voedsel geven ; en *groen* : groen voedsel. *De koeien zijn op 't groen* (RUTTEN, o. c.).

sètchê, v. tr., tirer.

avou on bagn di pîds, on sètche li song' a valéye, on fait descendre le sang ; NL. met een voetbad, trekt men het bloed af.

lès nûlêyes si sètchèt évôye, les nuages s'éloignent ; NL. de wolken trekken weg.

dj'a sètchê foû, j'ai tiré un bon numéro (à la conscription) ; NL. ik heb er mij uit getrokken. CORNELISSEN en VERVLiet o. c. geven : Piet is er uitgetrokken.

sètchê djus ou lāvā, faire tomber (un bloc de pierre), en provoquer la chute ; NL. aftrekken, nedertrekken.

seûr, sur, aigre, acide [francique *sûr* (all. sauer)].

pârler seûr, parler aigrement ; NL. : zuur spreken.

loukê seûr, regarder de travers ; NL. : zuur kijken.

s(i)mince, semence ;

il a tot-plin dèl s(i)mince, il a des sous. — Hetzelfde beeld treffen wij aan in Zuid-Nederland. Zie Joos, o. c. : *Er is geen zaad meer in 't baksken*, 't geld is op. Zie ook TEIR-LINCK, o. c., en CORNELISSEN en VERVLiet, o. c.

slik : *dès sliks*, m., résidus de distillerie ou de brasserie : *aler qvèri dès sliks al brèssène*, pour nourrir le bétail [néerl. *slijk*, boue].

Ook in het Hasseltsch heeft *slijk* de beteekenis van stokerij- en brouwerijafval dat als voedsel voor de dieren wordt gebruikt. Een synoniem is *drank* dat deze beteekenis

eveneens in verschillende andere dialecten heeft (Zie RUTTEN, TUERLINCKX, CORNELISSEN en VERVLIET).

snoufe, f., tabac à priser [néerl. *snuf*].

Den Waalschen oe-klank vinden we eveneens in het Tongersch en het Hasseltsch *snoef*. In de 16e eeuw kenden we *snuf*, *snoef*, *snouf* (zie FRANCK-VAN WIJK, o. c. en A. L. CORIN, o. c., bl. 118).

CORNELISSEN en VERVLIET geven *snoëfen* en *snuffen* voor : door den neus snuiven.

bwète al sinoufe, tabatière ; Nl. snuifdoos.

so, prép., sur ;

li clé èst so l'ouh, dans la serrure, à la porte ; Nl. op de deur ;

monter so l'grinî, au grenier ; Nl. op den zolder ;

dimani so'ne tchambe, *so on càrtî*, habiter dans une chambre, en appartement ; Nl. op een kamer wonen ; Zuid-Nl. op een kwartier wonen ;

i scrît so on burô, il est (employé) dans un bureau ; Nl. hij schrijft op een kantoor ;

aler so lès viyèdjès, *so l'payîzan* ; Nl. op reis, op den boer gaan ;

mète ine biesse so crâhe, engraisser un animal ; bij RUTTEN, o. c. vinden we : *Een verken op het vet zetten*, het vetten ; bij CLAES, o. c. : *Een verken op 't vet leggen*, het beginnen te vetten ; bij TUERLINCKX, o. c. : *Da vărreke leet al vier moin* (maanden) *oëp 't vetkot*. — Fig. *Oëp 't vetkot ligge*, een gemakkelijk leven en goede tafel hebben. Zie ook SCHUERMANS en CORNELISSEN en VERVLIET : *In 't vettekot zijn*, ergens zijn waar goed geëten en gesmuld wordt.

Onder *crâhe*, *graisse*, vermeldt Prof. HAUST de uitdrukking : « *i vike so s'crâhe come li tèsson*, il vit de sa graisse comme le blaireau, se dit d'une personne qui ne maigrit pas malgré la diète ou la maladie ». In het Hasseltsch

kent men de spreekwijze : *Hij teert op zijn eigen vet, gelijk de das*, met dezelfde beteekenis als in het Luiker Waalsch.

Bij RUTTEN en CLAES lezen we : *Hij leeft van zijn eigen vet, gelijk de das*, hij leeft van zijne inkomsten. CORNELISSEN en VERVLIET geven : *Van zijn eigen vet leven gelijk den das*, van zijne eigen inkomsten.

Het *Wdb. der Nl. Tl.*, s. v. *das*, neemt dit voorbeeld over uit CORNELISSEN en VERVLIET, doch geeft er de beteekenis niet van op en schrijft verkeerdelijk p. 1634 in plaats van 1364. De figuurlijke beteekenis van de uitdrukking wordt er niet eens vermeld.

mète ine biësse so stâ, étable ; Nl. koeien op stal hebben, zetten ;

èsse so s'boke, ou *so s'panse*, être gourmand ;

In het Hagelandsch zegt men : *Oëp zijn pāns loeëpe*, tafelschuimer zijn, zie TUERLINCKX en eveneens RUTTEN, o. c.

In het Hasseltsch zegt men van een klaplooper : *di.jə ə-zop sən pə.nzə:ət* = die is op zijn pens uit.

ènn'a todi sor mi, il m'en veut toujours ; Nl. hij heeft het altijd op mij ;

on tchin qui hawe so tot l'monde, qui aboie après tout le monde ; Nl. die blaft op iedereen ;

so çoula près, à cela près ; Nl. op dat na ;

Aan het einde van zijn zeer degelijk artikel over het voorzetsel *so*, schrijft Prof. HAUST : « La plupart des idiotismes ci-dessus sont des germanismes » en verwijst tevens naar Is. DORY : *Wallonismes* (Liège, 1878) welke dit voorzetsel eveneens uitvoerig heeft behandeld.

sohe, f. 1. sillon qu'on trace en bêchant ; — 2. petite tranchée qu'on creuse en terre pour l'écoulement des eaux, rigole, saignée, drain [anc. h. all. *suocha*, sillon].

Aan belangstelling heeft het dit woord niet ontbroken.

GRANDGAGNAGE (*Dictionnaire étymologique de la langue wallonne*, Liège-Bruxelles, 1845-1880), II, 371, stelt voor het af te leiden van Lat. *sulcus*.

Dr. QUIRIN ESSER (Malmedy) is daarentegen van meening dat : « Ce mot répond très exactement à l'anc. h.-al. » *suocha*, *suoha*, s. f., « sillon », qui provient de la racine *sah*, » *sag* (*secare*). Dans les anciens documents allemands, » *suoch*, *suo*, *sue* signifient « *receptaculum aquae*, *aqua-ductus*, *sulcus* », de sorte qu'on ne peut guère douter de » l'origine germanique du mot wallon » (*Bulletin du Dict. gén. de la Langue wallonne*, 1912, p. 101).

In zijn *Etymologies wallonnes et françaises* (Liège-Paris, 1923), bl. 291, neemt Prof. HAUST de door ESSER voorgestelde etymologie over en wijst er op dat het woord *sohe* met dezelfde beteekenis in het Keulsch dialect voorkomt : « on trouve *sohe* (égout, ruisseau, rigole) à Cologne en 1850 » (J. HAUST, o. c.).

Laten we nu ons onderzoek even voortzetten op Nederlandsch taalgebied. DORREN, o. c., vermeldt als verouderd in het Valkenburgsch : *zouw*, v. zn. watergracht, waterlossing ; TUERLINCKX en RUTTEN, o. c. geven *zou*, z. v. greppel. In het Hasseltsch kennen we [zœ.] = *zouw*, met de beteekenis van goot, straatgoot. CORNELISSEN en VERVLIET, o. c., vermelden twee vormen : 1. *zeu*, znw., v. — Ruimte tusschen twee huizen, waar de drup der daken valt (Lier) en 2. *zoëg*, znw., v. — Bij landb. kleine gracht in eene weide.

KILIAAN vermeldt zonder het minste onderscheid :

sode / *soode* / *soye* / *soede* / *soeuwe* / *soedse* met de beteekenissen van : graszode, goot, put, modderpoel, zoute oprisping, kooksel, gloed. Hier worden natuurlijk drie verschillende woorden met elkander verward.

PLANTIJN geeft : *een soeuwe oft sode daer het vuylnis door loopt tusschen twee mueren*, un esgout ou esuier entre

deux murailles par où passe l'ordure, cloaca, canalis, latrina.

De *Synonymia latino-teutonica* herhaalt telkens onder de woorden cloaca, canalis, latrina, cespes, gleba, puteus, silanus, stillicidium de zes door KILIAAN opgegeven termen.

VERDAM geeft in het *Mndl. Wdbk* vier voorbeelden waarin het woord steeds *zoe* wordt geschreven en de betekenis heeft van goot, gootsteen.

VERDAM ziet echter niet klaar in de etymologie van het woord. Hij vraagt zich af of het niet hetzelfde is als *zode*.

Dank zij de ophelderingen die ons door ESSER en HAUST werden verstrekt, meenen we met zekerheid te mogen beweren dat de vormen met *d* niets gemeens hebben met het hier behandelde woord en door KILIAAN, PLANTJIN e. a. bij vergissing onder *soe*, *soeuwe*, *zoe*, enz. werden geplaatst.

Mnl. *soe* (*zoe*), *soeuwe*, en modern Nl. *zouw* moeten evenals het Waalsch en het Keulsch *sohe* zonder den minsten twijfel teruggebracht worden tot oud-Duitsch *suocha*, *suoch*, *suo*, *sue*. En op die wijze vinden we ook een verklaring van den hierboven aangegeven dubbelen vorm *zeu* (vgl. oud-D. *suo*, *sue*), en *zoëg* (vgl. oud-D. *suoch*) uit het Antwerpsch dialect.

Uit bovenstaande uiteenzetting möge tevens blijken dat het woord *zouw*, W. *sohe*, D. *sohe*, heel wat ouder en heel wat meer verspreid is dan sommigen meenen.

sondje, f., double poignée de *stou* (paille à tresser) qu'on lie sous l'épi avant de la peigner [néerl. *zangje*, dimin. de *zang*, poignée d'épis].

Prof. HAUST wijst er in het *Bull. du Dict. génér. de la Langue wallonne*, 1921-22, bl. 37, op dat in dit woord « nous reconnaissons un diminutif *zangje* du flamand *zang* ». In zijn *Etymologies*, bl. 223 herhaalt hij die meening.

Zulk een verkleinvorm *zangje* schijnt mij meer dan ver-
dacht. In het modern Nederlandsch vormt men de ver-
kleinwoorden op *etje* wanneer het grondwoord op *ng* ein-
digt ; b. v. wangetje, kringetje, zangetje, maar met toon-
looze laatste lettergreep is het : koninkje, vertellinkje, enz.

Het hier besproken woord komt echter uit Waalsch-
Limburg, uit het Jekerdal ; daar heeft men het dus afge-
luisterd van het Zuid-Limburgsch waar de term *zang* voor
bos of handvol aren thans nog gebruikelijk is. In mijn
Hasseltsch dialect vormt men diminutieven als : wäng,
wenkske, tang, tenkske. Het woord *zang* : bos aren, is er
wel gebruikelijk doch een verkleinvorm er van ken ik niet.
Het zou, volgens den algemeenen regel, moeten luiden :
zenkske.

Voor het Mnl. schijnt me een vorm als *zangje* in Limburg
nog minder waarschijnlijk.

song', m., sang ;

dèl tripe à song', boudin rouge ;

Bloedworst is in België een zeer gegeerde kost. Doch
dezelfde woorden dekken niet overal dezelfde begrippen.

In Limburg houdt men vooral van bloedworst, waarvan
het hoofdbestanddeel geronnen bloed is. Zulk een worst
noemt men in het Brusselsch Vlaamsch : *zwette perse* en
in het Brusselsch Fransch : du boudin noir ; bovendien
kent men in Brussel : *du boudin blanc*, *du boudin de Liège*,
du boudin de campagne en *du bloedpanch*. Over dit laatste
woord zijn de geleerden het niet eens. In de spreektaal
luidt het meestal *du bloedpanch* of *du bloempanch*. In de
schrijftaal is het *bloedpens*, *bloodpens* of *bloempens*. Zoo
leest ge in n^r 181 van de Hoogstraat : « Maison Louiske,
Charcuterie de 1er ordre, Spécialité de Bloedpens ». Een
beetje verder prijkt in groote letters : « Spécialité de la
Maison : Bloedpens chaud, à partir de 6 heures ».

Zoowel in het Waalsch als in het Nederlandsch en het Brusselsch Fransch treedt dus het begrip bloed op den voorgrond.

In het Engelsch van Zuid-Afrika is de benaming *Boerwors* doorgedrongen. Zoo leest ge op de spijskaarten in de restaurants van Kaapstad : « Boerwors. Home Made Sausages ».

Dat klinkt al even zuiver en onvermengd als het Brusselsche : « Saucisse au vin blanc. Stoump aux choux ».

sop, f., *sommité*, *pointe extrême du sommet* ;
sopète, f., *sommité*, *pointe extrême (d'une branche)* ;
sop(e)ter, *écimer* ; [all. *zopf*].

In zijn « Additions et Corrections », bl. 723 schrijft Prof. HAUST : *Sop*. Corriger : [Du moyen néerl. et flam. *sop*, all. *zopf*]. Dit is een zeer gegronde opmerking. Immers in onze Zuid-Nl. dialecten wisselt de *t* af met *s*.

Zie RUTTEN, o. c. : « *sop*, z. m. Top eens booms, volgens » V. D. verouderd, doch in 't Hasp. en Hagel. en in Kl.-Br. » nog heel frisch. — *soppen*, bed. zw. ww. van den top » berooven. » Daarnaast vermeldt RUTTEN ook *tjop* en *tjoppen*

CLAES, o. c. : *sop*, *sjop*, *soppen*, *sjoppen*. Dit laatste met de beteekenis van : « Den top van eenen boom of eene plant uitsnijden. Het haar « knippen ». Zie ook CORNELISSEN en VERVLIET, JOOS, SCHUERMANS.

KILIAAN gaf reeds : *sop* / *top* / *tsop* en *soppen* / *tsoppen*.

De s-vorm is dus zeer verspreid in Vlaamsch-België.

sot, -e, *sot*, *sotte*.

elle èst reûde sote di lu, elle raffole de lui ; Zuid-Nl. zot zijn naar, achter en van.

on mètchant sot, un fou frénétique ; Nl. kwaad zot zijn.

soterèye, *sottise*, folie ;

avu l'soterèye èl tiesse, avoir l'amour en tête ;

RUTTEN, o. c. : *Het zot in den kop hebben*, minziek zijn ; zie ook CLAES, SCHUERMANS, CORNELISSEN en VERVLiet, Joos.

Souwer, sécher ;
èle sowe (ou *èle fène*) *tote èvôye*, elle languit, dépérit ;
 Nl. uitdrogen.

spéculer, spéculer ; — calculer ;
spéculâcion, -âchon, spéculation, calcul ;

In het Zuid-Nederlandsch beteekent *speculeeren* : overpeinzen, nazien. Men kent in het Hagelandsch ook de samenstellingen : *afspikkeleere*, *nouëspikkeleere*. Zie Tuerlinckx, Rutten, Cornelissen en Vervliet. *Speculatie* : nadenken, beproevingsgeest ; liefhebberij, behagen.

RUTTEN : *speculatief* : bijv. Die op alles wel acht geeft, alles wel naziet en verstandig beoordeelt. Zie ook Joos, o. c.

spèye, *spéye*, f., t. techn., 1. *traverse d'échelle* ; — 2. *étançon de charrue* ; — 3. *barre placée à l'avant du tombereau*, que l'on retire pour culbuter la caisse ; — 4. *sassoire*. [Anc. liég. *spéye* (épée), pris au figuré. Anc. fr. *espee*, du latin *spatha* (épée large)].

Ik houd deze afleiding voor zeer goed mogelijk, doch ik vraag mij af waarom wij een woord in zijn figuurlijke betekenissen moeten gaan zoeken wanneer wij het Waalsche woord kunnen verklaren door het in verband te brengen met Nl. *spie*, *spij*, v. = pin, bout, wigge. Het hoofdbegrip van *spie* is vastzetten, vastleggen en dit komt toch overeen met de functie van de vier hierboven aangegeven beteekenissen van het Waalsche woord.

DE Bo, o. c. vermeldt : *kouterspie*, v. Bij landb. Eene houten spie die den kouter vastklemt in den ploegbalk.

In mijn Hasseltsch dialect luidt het woord [spe:], welke klank dus het W. *spèye*, *spéye* zeer benadert.

KILIAAN vermeldt het woord reeds als *spie* / *spijs*. De term ontbreekt in de overige Germaansche talen en over zijn afleiding zijn de etymologische woordenboeken het niet eens.

spirlin, certaines côtelettes du mouton et du porc, les plus proches de l'épaule et les moins estimées ; en fr.-liég. « du spirlin » [flam. *spier(l)ing*, filet].

In het Brusselsch Fransch kent men : du spiering frais, du spiering salé, du spiering fumé. Zoo luiden de opschriften op de uitgestalde vleeschwaren. Het woord wordt heelemaal op zijn Fransch uitgesproken, dus als *springue*.

spleyon, m., traîneau de cultivateur, pour conduire aux champs la herse ou la charrue [anc. fr. *esclaon* ; de l'anc. h. all. *slito* (all. *schlitten*, néerl. *slede*) ; comparez *schl.*].

In het Haspengouwsch en Hagelandsch noemt men *sleu*, z. v. *Slede* om egge en ploeg te vervoeren (zie RUTTEN en TUERLINCKX, o. c.).

spritcha, m., jaillissement ; jet (de seringue, d'arrosoir, de tuyau, etc.) ; pomme d'arrosoir ;

spritcha, f., 1. clifoire, seringuettes de sureau (jouet d'enfant) ; — 2. arrosoir.

spritchi, v. intr. jaillir ; — tr. seringuer, arroser [all. *spritzen*].

In het Nederlandsch kennen we *spritsen* = spuiten ; RUTTEN, o. c. : *Sprits*, *sprets*, vr. z. Gespristst vocht ; zie ook TUERLINCKX, o. c.

In het Hagelandsch en het Haspengouwsch : *spritsbuis*, z. v. *Spruitje*, zeker kinderspeeltuig. In het Haspengouwsch zegt men *spruit* voor spuit en *brandspruit* voor brandspuit.

BREULS, o. c. : *spruit*, v. z. n. spuit ; VAN DER HEYDEN, o. c. : *sjpritsjpruits*, spuit ; *sjpruits*, spuit ; DORREN, o. c. : *Schpruits*, v. zn. gieter. In de samenstellingen brand-

schpruits, vinsterschpruits = spuit (ndl. spruit is de uitloop van den gieter).

Er dient dus evenveel gelet op het Limburgsch, Haspengouwsch en Hagelandsch als op het Duitsch voor het verklaren van bovenstaande Waalsche termen.

Zie ook A. DE COCK en IS. TEIRLINCK : *Kinderspel en Kinderlust*, dl V, bl. 248 voor de verschillende benamingen (met en zonder *r*) van het kinderspuitje.

stâ, étable, écurie [all. *stall*, néerl. *stal*].

on bon dj'vâ s'vind todi so stâ, pour se marier, une fille qui a des qualités n'a pas besoin d'aller au bal ;

Zie JOOS, o. c. : *De beste peerden worden op stal verkocht*. Dit spreekwoord heeft dezelfde beteekenis als in het Waalsch en is algemeen verspreid in het Nederlandsch. Zie de talrijke varianten bij STOETT, o. c., n^r 1757.

stitchî, v. tr. [all. *stechen*, néerl. *steken*].

HAUST geeft talrijke voorbeelden van de verschillende beteekenissen van dit Waalsch werkwoord. Deze beteekenissen komen, op een paar na, letterlijk overeen met het Nl. b. v. :

i m'a stitchî s'coûté d'zos l'nez ; Nl. hij heeft mij zijn mes onder mijn neus gestoken ;

i stitche si narène tot costé ; Nl. hij steekt zijn neus overal in ;

on lî a stitchî 'ne sote idèye èl tièsse ; Nl. zich een dwaas idee in het hoofd steken ;

stitchî s'min po d'mander ; Nl. zijn hand uitsteken om te bedelen ;

dji lî a stitchî on franc èl min ; Nl. ik heb hem een frank in zijn hand gestoken ;

on l'zî stitche tot dè long, tout le monde les secourt ; Nl. iedereen steekt hun wat bij ;

stitchî às tchêrdons, échardonner ; Nl. distels steken ;

stof : *i fêt stof*, on étouffe (de chaleur).

TUERLINCKX, o. c. : *Stof* (stoëf), bijv. en bijw. Drukkend warm. *I stoëf weër*. — *Stoëf hiët*, drukkend heet. — Aanm. Men zegt ook *doëf* (dof). RUTTEN, o. c. : bijv. en bijw. Smachtend heet. *Een stof weer*. *Wat is 't stof*.

Moeten wij dit Zuid-Nl. *stof* terugbrengen tot Waalsch *stof*, dat verschillende afleidingen bezit als *stofant*, *stofser*, *stofedje*, *stofeu*? De herkomst van W. *stof* is eveneens duister. Zie dienaangaande ook A. L. CORIN, o. c., bl. 100.

stoker, heurter, cogner, fouler : *dji m'a stoké l'pogn à toumer* ;

aveûr on bres' sitoké, avoir un bras luxé ;

Vergelijk Nl. *stuiken* = duwen ; *verstuiken* = ont-
wrichten ;

RUTTEN, o. c. : *stuiken* : ontwrichten en ineendringen :
Door zijnen val van het dak, was hij gansch gestokt.

RUTTEN schrijft : *stuiken*, *stokte*, *gestokt*. Dit doet
veronderstellen dat de infinitief ook *stokken* wordt uitge-
sproken, hetgeen ons nog nader brengt tot het Waalsche ww.

stoker, caler, affermir au moyen d'un coin.

TUERLINCKX, o. c. : *Stokken* : met eenen stok sluiten.
Ge moëit de deur in 't slot doen en dan nog stäkke, eenen
stok er voor steken in den deurstijl.

KILIAAN : *stocken*. Baculo munire, firmare, stabilire.

stombe, f., aiguillon de bouvier, baguette pour piquer
es bœufs [latin * *stum(b)ulus*, class. *stimulus*].

Ik meen niet dat we naar het Latijn moeten verwijzen.
In het Nl. hebben we *stomp*, v. kort, geknot voorwerp ;
bij RUTTEN en TUERLINCKX is *stomp*, z. m. Geknotte stok.
En de prikstok van de ossendrijvers is toch wel een korte,
geknotte stok.

stopper, étouper ; — en gén., boucher.

Voor de algemeene beteekenis zal *stopper* wel onder in-

vloed gestaan hebben van Nl. *stoppen*. De Waalsche voorbeelden stemmen trouwens overeen met het Nl.

stoumac', estomac ;

dj'a co cist-afront la so li stoumac' ; sur le cœur ; Zuidnl. : *dat lag op mijn maag* = dat kwelde mij (zie RUTTEN, TUERLINCKX, CORNELISSEN en VERVLiet).

strin, m. paille ;

esse às strins, être moribond ou enseveli ;

RUTTEN : *op stroo liggen*, gelijk zijn.

stritche, f., racloire (qu'on passe sur une mesure de grain ou sur la faux) [anc. fr. *estrique*].

RUTTEN en TUERLINCKX : *streek* z. v. Eiken lat om pikken en zeisens te wetten. — Strijkstok om eene graanmaat gelijk te strijken.

Zie ook SCHUERMANS en CORNELISSEN en VERVLiet. In West-Vlaanderen zegt men *strekkel*.

KILIAAN vermeldt : *strekkel* / *streekel*, fland. sicamb. j. *strijckstock*, Hostorium, radius. *strekelen*. Leviter tangere.

Het *Mnl. Wdbk.* vermeldt bovendien : *streke*, het voorwerp waarmede men eene maat gelijk strijkt, strijkstok. *Voc. Cop.* een *streke* hostorium, quoddam lignum rectum quo mensura equatur.

Het Waalsche *stritche* en het o. fr. *estrique* vertoonen duidelijk verwantschap met mnl. *streke*, *streken*, *strekkel*, *strekelen*.

E. ULRIX (*Fransch en Germaansch*, Hasselt, 1900), bl. 58, vermeldt Fr. *estriquer*, stoppen, bestrijken als afg. van nhd. streichen, ndl. strijken. Op het volgend woord *stritchî*, racler, passer la racloire sur une mesure de grain ; — repasser le linge, vermeldt HAUST als afleiding : Bas all. *striken* (néerl. *strijken*, all. *streichen*) ; d'où l'anc. fr. *estrichier*, fr. *étriquer*.

strouk, m. souche (d'arbuste), tige (de chou), moignon, chicot [néerl. *struik*, all. *strauch*].

Den Waalschen oe-klank vinden we terug bij RUTTEN, o. c., *strok*, *stroek*, z. m. struik en bij TUERLINCKX, o. c.

vî strouk, *vî stok*, t. d'amitié, vieux brave; RUTTEN : een oude *stroek*, een grijsaard.

surale, f., oseille; spécialt *surale di vatche*, syn. de *pâ-drone*, *parelle* [fr. dial. *surette* (oseille); dér. de *seûr* 2.].

PAQUE, o. c., bl. 207 vermeldt *koezoerèl* te Koninksem, Tongeren en omstr. « Deze zurkel groeit in 't gras der weiden en wordt door de *koeien* afgegeten. » Hij vermeldt bovendien de vormen *koezoelèr*, en *wilde-sorèl* (bl. 549).

RUTTEN, o. c. geeft : *Surkel*, z. m. Zurkel. — Ook *surel* (klemtoon op rel). BREULS, o. c. : *sorel* en *serel*, v. z. n., zuring. VAN DER HEYDEN, o. c. : *serel*, zuring. DORREN, o. c. : *sorrel*, v. zn. zuring.

Dit van het Germaansch afgeleide woord heeft zich dus ver over de Romaansche taalgrens verspreid.

sûvant, adv., *c'est sûvant*, c'est selon.

In de Zuidnl. spreektaal hoort men eveneens : *Dat is volgens*, Nl. dat hangt er van af (zie CONST. H. PEETERS, o. c., bl. 499).

In een vierde en laatste bijdrage hopen wij de overblijvende honderd bladzijden van den *Dictionnaire Liégeois* op dezelfde wijze als hierboven te behandelen.
